



JURIDISKA FAKULTETEN
vid Lunds universitet

Klara Apéria

Länkning på internet ur ett upphovsrättsligt perspektiv
Var går gränsen för upphovsmannens ensamrätt?

LAGM01 Examensarbete

Examensarbete på juristprogrammet
30 högskolepoäng

Handledare: Boel Flodgren

Termin för examen: VT2015

Innehåll

SUMMARY	1
SAMMANFATTNING	3
FÖRKORTNINGAR	5
1 INLEDNING	6
1.1 Bakgrund	6
1.2 Syfte och frågeställningar	7
1.3 Metod och material	8
1.4 Avgränsningar	9
1.5 Disposition	9
2 UPPHOVSRÄTTEN UR ETT SVENSKT PERSPEKTIV	11
2.1 Upphovsrättens objekt, subjekt och uppkomst	11
2.2 Upphovsmannens rättigheter	13
2.2.1 Ekonomiska rättigheter	13
2.2.2 Ideella rättigheter	15
2.3 Närstående rättigheter	16
2.4 Inskränkningar i upphovsrätten	16
2.5 Överlåtelser och licensiering av upphovsrätten	17
2.6 Skydd för tekniska åtgärder	18
2.7 Sanktioner och straff	18
2.8 Sammanfattning av kapitlet	19
3 UPPHOVSRÄTTEN UR ETT INTERNATIONELLT PERSPEKTIV	21
3.1 Allmän introduktion	21
3.2 Bernkonventionen	22
3.3 WIPO Copyright Treaty (WIPO-födraget om upphovsrätt)	22
3.4 InfoSoc-direktivet	23
3.5 Sammanfattning av kapitlet	24

4	TEKNISK BESKRIVNING	25
4.1	Allmän introduktion	25
4.2	Internet	25
4.3	World Wide Web	26
4.4	Länkar	26
4.4.1	Allmänt om länkar	26
4.4.2	Hypertextlänkar	27
4.4.3	Inline-länkar	30
4.5	Tekniska skyddsåtgärder	31
4.6	Sammanfattning av kapitlet	32
5	PRAXIS	33
5.1	Inledning	33
5.2	C-466/12 – Svensson m.fl.	34
5.2.1	Allmänt om målet	34
5.2.2	Omständigheterna i målet	34
5.2.3	Tingsrättens bedömning	35
5.2.4	Hovrättens bedömning	36
5.2.5	EU-domstolens bedömning i frågorna 1-3	36
5.2.6	EU-domstolens bedömning i fråga 4	38
5.2.7	Beslut i hovrätten	39
5.3	C-348/13 BestWater International	39
5.3.1	Allmänt om målet	39
5.3.2	Omständigheter i målet	39
5.3.3	EU-domstolens bedömning	40
5.4	C-279/13 C More Entertainment	41
5.5	Sammanfattning av kapitlet	43
6	ANALYS	44
6.1	Hur är relevant svensk och EU-rättslig lagtext gällande upphovsmannens ensamrätt utformad?	44
6.2	Utgör länkning till ett upphovsrättsligt skyddat verk en överföring till allmänheten?	45
6.2.1	Övergripande redogörelse	45
6.2.2	Länkar som kringgår begränsningar	49
6.2.3	Länkar till lovligen respektive olovligen tillgängliggjort material	50
6.3	Är EU-domstolens praxis ändamålsenlig?	52
7	SLUTSATS	57

KÄLL- OCH LITTERATURFÖRTECKNING **59**

RÄTTSFALLSFÖRTECKNING **64**

Summary

The digital revolution has changed the way we live, work and interact. Internet, a gigantic network full of information, is today a necessity in Western societies and a world without it is unimaginable. In order to be able to navigate within the Internet and retrieve information, the usage of links is vital since it connects the information available on the Internet. The Internet user can therefore find a web page without knowing its web address.

The digital development has caused new requirements on the legislation and how the legal rules should be applied. One judicial area that has been affected is the copyright law. Copyright law protects anyone who creates a literary or artistic work. The protection for example includes the exclusive right to exploit the work by making it available to the public, which is being made *inter alia* when the work is being communicated to the public. If someone other than the copyright holder makes the work available to the public without the right holder's authorisation, that person is deemed guilty of a copyright infringement, given that the infringement is not legal according to the law. In Sweden, the copyright is protected in the Act on Copyright in Literary and Artistic Works (SFS 1960:729). Sweden is required to follow the Copyright Directive 2001/29/EC as well as a consequence of their membership in the EU. In addition to this, Sweden has signed international agreements on the copyright area, for example the Bern Convention and the WIPO Copyright Treaty. Both the directive and international agreements provide minimum requirements regarding the copyright holder's exclusive right that Sweden has committed to maintain. One of these requirements is the copyright holder's right to communicate the work to the public.

How these rules relate to links on the Internet is not crystal clear. The Court of Justice of the European Union discusses this question in the preliminary ruling cases of *Svensson* (C-466/12) and *BestWater* (C-348/13). The Court therein states that a clickable link to a work freely available on another website does not constitute an act of communication to the public within the right holder's exclusive right. In order to be considered intervening, a secondary communication like this needs to be directed to a

new public, which is a public that the right holder did not take into account on the occasion of the initial communication of the work to the public. The decision has clarified some questions but there are still some hesitations to be overcome. The perplexing problem needs to be tackled and a solution must be found where the legislature and legal practitioners ensure a strong copyright protection in the digital environment, which at the same time stimulates the right to freedom of information and expression, where links are an important tool.

Sammanfattning

Den digitala utvecklingen som skett de senaste årtiondena har lett till att internet idag är en nödvändighet för individer, men även samhället i stort, i västvärlden. En värld utan internet är idag otänkbar. För att kunna utnyttja internet till fullo och lyckas navigera i detta gigantiska nätverk är internetlänkar en förutsättning. Länkar kopplar nämligen samman information på internet och underlättar för användaren på så sätt att denne kan hitta till en viss webbsida utan att veta dess exakta webbadress.

Den digitala utvecklingen har resulterat i nya krav på lagstiftningen och rättstillämpningen, där en anpassning hela tiden måste ske efter dagens teknik. Ett av de områden som påverkats av detta är upphovsrätten. Upphovsrätten skyddar den som skapat ett litterärt eller konstnärligt verk. Skyddet innebär bland annat en ensamrätt för upphovsmannen att tillgängliggöra det upphovsrättsligt skyddade verket för allmänheten, vilket till exempel innefattar rättigheten att överföra verket till allmänheten. För att någon annan än upphovsmannen ska få vidta en sådan åtgärd krävs därför upphovsmannens samtycke. Ett agerande utan ett sådant godkännande betraktas som ett upphovsrättsligt intrång, förutsatt att inskränkningen inte är lagenlig. I Sverige skyddas upphovsmannen genom lag (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk. Lagen rättar sig efter det så kallade InfoSoc-direktivet, som Sverige är skyldig att följa som en konsekvens av sitt medlemskap i EU. Sverige har dessutom anslutit sig till ett flertal internationella överenskommelser och konventioner på upphovsrättens område, däribland Bernkonventionen och WIPO-fördraget om upphovsrätt. Direktivet och de internationella överenskommelserna innehåller minimikrav för upphovsmannens rättsskydd som Sverige förbinder sig att upprätthålla. Ett av dessa krav är upphovsmannens ensamrätt att överföra sitt litterära eller konstnärliga verk till allmänheten.

Hur dessa bestämmelser gällande upphovsmannens ensamrätt att överföra verket till allmänheten förhåller sig till länkar på internet är inte helt självklart. Två förhandsavgöranden från EU-domstolen från 2014 behandlar denna fråga, C-466/12 Svensson m.fl. och C-348/13 BestWater. EU-domstolen fastställer i målen att när ett verk finns fritt tillgängligt på internet får allmänheten, utan upphovsmannens

medgivande, skapa en klickbar hypertextlänk direkt till detta material förutsatt att det inte medför att verket tillgängliggörs för en ny publik. Trots dessa avgöranden är rättsläget inte helt klargjort och vissa frågetecken kvarstår fortfarande. Det finns ett stort behov av att fastställa vad som egentligen gäller på området och en lösning måste hittas där en stark upphovsrätt garanteras i den digitala miljön, samtidigt som intresset av informations- och yttrandefriheten, där länkar på internet är ett viktigt verktyg, stimuleras.

Förkortningar

ALAI	Association Littéraire et Artistique Internationale
Art.	Artikel
Bernkonventionen	Bernkonventionen för skydd av litterära och konstnärliga verk
EU	Europeiska Unionen
EU-domstolen	Europeiska Unionens domstol
HD	Högsta domstolen
HTML	Hypertext Markup Language
InfoSoc-direktivet	Direktiv 2001/29/EG
Kap.	Kapitel
MP3	MPEG-1 Audio Layer 3
NJA	Nytt Juridiskt Arkiv
Prop.	Proposition
SOU	Statens Offentliga Utredningar
SvJT	Svensk Juristtidning
URL	Lag (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk
WIPO	World Intellectual Property Organisation

1 Inledning

1.1 Bakgrund

Internet, innehållande en ofantlig mängd information av olika slag, är av stor betydelse för den enskilde individen och samhället i stort i de flesta delar av världen idag. För att kunna utnyttja internet till fullo och lyckas orientera sig i detta gigantiska nätverk är länkar som sammankopplar information med varandra en förutsättning. Utan länkar skulle användarens navigationsmöjligheter, och därmed tillgång till informationen på internet, vara synnerligen begränsad.¹

En del av den information som användaren kan ta del av på internet är konstnärliga och litterära verk, som exempelvis text, bild och musik². Det rättsområde som ger skapare av sådana verk ett skydd beträffande förfoganderätten av verket är upphovsrätten, som till exempel stadgar att upphovsmannen innehar en ensamrätt att tillgängliggöra det upphovsrättsligt skyddade verket för allmänheten³.

Den tekniska utvecklingen och internets genomslag har haft stor påverkan på upphovsrätten. För att uppmuntra till intellektuellt skapande är det av stor betydelse att lagstiftningen hänger med i denna förändring och fortsätter garantera upphovsmannen ett starkt rättsskydd. Rättsskyddet förhindrar nämligen andra från att kopiera, sälja och sprida det alster upphovsmannen skapat. Detta är således en rättighet som är nödvändig för att skaparen ska kunna få betalt för sitt arbete, vilket ofta är en förutsättning för att ens påbörja den kreativa processen. En fungerande upphovsrätt gynnar därmed samhället, både ur en kulturell och ekonomisk aspekt, och är därför viktig att stimulera.⁴

Två intressen står emot varandra här. Det finns å ena sidan ett betydande behov av ett starkt rättsskydd för upphovsmännen i den digitala miljön samtidigt som intresset å

¹ Carlén-Wendels, Thomas. *Nätjuridik: Lag och Rätt på Internet* (3 uppl.). Stockholm: Norstedts juridik, 2000, s. 168.

² Sundblad, Yngve. & Seipel Peter. ”Internet”, i *Nationalencyklopedin*. Tillgänglig på: <http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/internet> (Hämtad 2015-04.22).

³ 2 § Lag (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk.

⁴ Carlén-Wendels, Thomas (2000), s. 99.

andra sidan är stort av fri spridning av information på internet, vilket underlättas av och nästan förutsätter användandet av länkar. Det gäller alltså att skapa en balans mellan dessa två rättigheter, vilket är en avvägning som Europaparlamentet och det Europeiska rådet uppmärksammat vid införandet av *direktiv 2001/29/EG av den 22 maj 2001 om harmonisering av vissa aspekter av upphovsrätt och närstående rättigheter i informationssamhället* ("InfoSoc-direktivet") och även Regeringen vid implementeringen av direktivet i svensk rätt⁵.

Idag finns ingen fullständig lösning på denna intressekonflikt. Nyligen komna förhandsavgöranden på området från EU-domstolen ger en viss vägledning, men något exakt svar på hur upphovsrätten ska förhålla sig till detta tekniska förfogande finns det inte idag. Det finns däremot ett stort behov av att klargöra vad som egentligen gäller, vilket denna uppsats i största möjliga mån ska försöka göra.

1.2 Syfte och frågeställningar

Det främsta syftet med uppsatsen är att utreda hur länkar på internet förhåller sig till upphovsrätten och upphovsmannens ensamrätt att tillgängliggöra ett verk för allmänheten. EU-domstolen besvarade denna fråga i förhållande till två typer av länkar i två förhandsavgöranden från år 2014. Rättsläget är trots detta inte helt självklart och uppsatsen ska därför försöka klargöra vad som egentligen gäller. EU-domstolens beslut ska diskuteras och analyseras för att försöka förstå varför domstolen bedömer rättsläget som de gör och vad avgörandena får för konsekvenser.

För att uppfylla uppsatsens syfte ska följande frågeställningar besvaras:

- Hur är relevanta svenska och EU-rättsliga bestämmelser gällande upphovsmannens ensamrätt utformade?
- Utgör länkning på internet till ett upphovsrättsligt skyddat verk ett intrång i upphovsmannens ensamrätt att överföra verket till allmänheten?
- Är EU-domstolens bedömning av rättsläget ändamålsenlig?

⁵ Skäl 31 InfoSoc-direktivet. Prop. 2004/05:110 *Upphovsrätten i informationssamhället – genomförande av direktiv 2001/29/EG, m.m.*, s. 501.

Den första frågan är av deskriptiv karaktär medan de två efterföljande frågorna kräver mer analytiska inslag för att kunna besvaras.

1.3 Metod och material

I arbetet med uppsatsen har jag använt mig av en rättsdogmatisk metod där juridiska källor analyserats för att fastställa gällande rätt. Materialet har även granskats utifrån ett kritiskt perspektiv för att analysera rättsläget i förhållande till dess ändamål och konsekvenser.

Uppsatsen bygger i första hand på lagtext. Detta material är däremot inte heltäckande och som utfyllnad vid bland annat förståelse av rekvisit och ändamålet med lagtexten har förarbeten och doktrin använts. Uppsatsen behandlar det juridiska regelverket beträffande länkar främst utifrån ett svenskt perspektiv men i och med att området har påverkats mycket av bestämmelser inom EU-rätten och internationella överenskommelser är även dessa källor av stor betydelse och tas därför med i uppsatsen.

Praxis har även analyserats utförligt eftersom det inte helt tydligt framgår av lagtexten hur lagen ska tillämpas i det enskilda fallet, främst med tanke på att den utformats på ett teknikneutralt sätt. Förhandsavgörandena från EU-domstolen från 2014 och framåt är mest relevanta vid denna diskussion eftersom domstolen då tog ett första steg mot att försöka klargöra vad som egentligen gäller på området. Andrahandskällor har använts vid redogörelse av mål C-348/13 BestWater, eftersom avgörandet vid tiden för uppsatsskrivandet endast finns översatt till tyska och franska. Risk finns därför för felskrivningar och även att beskrivningen inte är fullständig.

Den doktrin som använts är främst tryckt litteratur specialiserad på upphovsrätt, skrivna av ett flertal olika författare, utgivna från 1998 fram till 2014. Trots att lagtexten vid ett flertal tillfällen förändrats sedan 1998 är böckerna fortfarande relevanta eftersom mycket fortfarande är detsamma, som exempelvis lagreglernas syfte och vissa definitioner. Juridisk litteratur har även använts i den tekniska beskrivningen och den utgår därför i vissa delar från sekundärkällor. Anledningen till

detta är komplexiteten bakom internet och länkars uppbyggnad, vilket har beskrivits på ett enklare sätt i juridisk doktrin. Risk finns i och med detta däremot för sammanblandning av teknisk terminologi och juridiska begrepp. Detta har beaktats vid skrivandet och även till viss del diskuterats i uppsatsen. Även en del artiklar från vetenskapliga juridiska tidskrifter har använts för att få ett kritiskt inslag i uppsatsen.

1.4 Avgränsningar

Andra frågor kan aktualiseras och rättsområden utöver upphovsrätten kan beröras av länkar på internet. Fokus i denna uppsats är däremot enbart det upphovsrättsliga perspektivet och rättsfrågor inom till exempel varumärkesrätten och marknadsrätten behandlas inte inom ramen för denna uppsats med hänsyn till dess begränsade omfång. Av samma anledning är inte redogörelsen av upphovsrättsliga bestämmelser i nationell- samt internationell rätt uttömmande, utan endast det som behövs för förståelse av uppsatsens innehåll beskrivs. Vad inom upphovsrätten som uppsatsen behandlar är även det avgränsat till att omfatta endast den ensamrätt upphovsmannen innehar att tillgängliggöra ett verk för allmänheten genom att överföra det till allmänheten.

Även den tekniska beskrivningen är övergripande och görs inte på detaljnivå. Tekniken är egentligen därför mer komplicerad än hur den i uppsatsen beskrivs. Redogörelsen är däremot tillräcklig för att besvara uppsatsens frågeställningar. En uttömmande beskrivning av vilka olika typer av länkar det finns görs inte heller utan uppsatsen håller sig till hypertextlänkar och inline-länkar. De avgörandena som kommit på området rör däremot endast hypertextlänkar och störst fokus blir därför på dessa, men en viss diskussion görs även för vad som gäller för inline-länkar.

1.5 Disposition

Uppsatsen är fördelad på sju kapitel. Först och främst görs i kapitel två en genomgång av upphovsrätten i svensk rätt där bakgrund, begreppsdefinitioner och utformningen av reglerna presenteras för att få en grundläggande förståelse för ämnet. Därefter

innehåller kapitel tre en redogörelse av upphovsrätten ur ett internationellt perspektiv och relevanta bestämmelser inom EU-rätten och internationella överenskommelser presenteras. Fokus är främst på hur rättigheten att överföra verket till allmänheten regleras i internationell rätt, eftersom detta i sin tur påverkar hur svensk rätt ska tolka och använda begreppet.

I kapitel 4 görs sedan en teknisk beskrivning där en kortare framställning av de faktiska förhållandena presenteras och begrepp som exempelvis internet, World Wide Web och framförallt länkning förklaras.

I kapitel 5 redovisas relevant praxis på området. I inledningen beskrivs kort vad som gällde före 2014 och sedan görs en genomgående redogörelse för de förhandsavgöranden från EU-domstolen som kommit därefter, där EU-domstolen mer ordentligt klargjort vad som gäller på området efter InfoSoc-direktivets tillkomst.

I uppsatsens sista delar görs en analys samt sammanfattning av rättsläget för att slutligen besvara uppsatsens frågeställningar. Uppsatsens huvuddel är alltså avskild från analytiska inslag, ett tillvägagångssätt som har används för att undvika eventuella förvirringar i hur dagens upphovsrätt är utformad och för att på ett tydligt sätt särskilja fakta från egna åsikter. Efter analysdelen avslutas uppsatsen med sammanfattande slutsatser.

2 Upphovsrätten ur ett svenskt perspektiv

2.1 Upphovsrättens objekt, subjekt och uppkomst

Upphovsrätten är den del av immaterialrätten som skyddar det andliga skapandet inom litteraturens eller konstens område. Med andra ord är det en rättighet som ger författare, kompositörer, konstnärer och andra skapare ensamrätt till sina litterära eller konstnärliga verk.⁶ Sverige fick sina första lagar på området under 1800-talet⁷ och idag regleras upphovsrätten i svensk rätt i lag (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk ("URL"), en lag som tillkom år 1960 men som sedan dess reviderats ett flertal gånger.

1 § URL stadgar att den som skapat ett litterärt eller konstnärligt verk har upphovsrätt till detta. För att tilldelas rättigheterna förenade med upphovsrätten måste alltså tre rekvisit vara uppfyllda; *skapat, litterärt eller konstnärligt* och *verk*. Ett *verk* är ett alster som uppfyller kravet på verkshöjd, vilket innebär att det uppvisar en viss grad av självständighet och originalitet. Verket måste sedan anses vara *litterärt eller konstnärligt*. Med *litterärt* avses i första hand framställningar i ord, antingen talade, skrivna eller tryckta men även siffror i tabeller eller grafiska framställningar såsom kurvor eller andra bilder. Med *konstnärligt* avses alla former i vilka det förekommer ett verk med konstnärlig ambition som skapats i syfte att nå en konstnärlig verkan, exempelvis framträdanden i bild, rörelse eller toner.⁸ Både begreppet *litterärt* och *konstnärligt* ska däremot tolkas i vidsträckt betydelse och 1 § URL radar upp ett antal exempel på verk som tillhör denna kategori, exempelvis en beskrivande framställning i skrift eller ett musikaliskt verk. Listan är däremot inte uttömmande. Till sist krävs det att verket måste ha tillkommit genom någons personliga och kreativa *skapande*.⁹

⁶ SOU 1956:25 *Upphovsmannarätt till litterära och konstnärliga verk*, s. 69.

⁷ Olsson, Henry. *Copyright Svensk och internationell upphovsrätt*. (6 uppl.) Stockholm: Nordstedts Juridik, 1998, s.24ff.

⁸ SOU 1956:25, s. 66.

⁹ Levin, Marianne. *Lärobok i immaterialrätt*. (10 uppl.). Stockholm: Norstedts juridik, 2011, s.81.

Detta krav ska inte tolkas för strängt, men att enbart referera eller reproducera ett äldre verk kan däremot inte tolkas in i rekvisitet¹⁰.

Det upphovsrättsliga skyddet uppkommer formlost genom att verket skapas och det finns inga krav på registrering eller liknande. Skyddet tillfaller den som har skapat verket. Sker skapandet exempelvis av flera upphovsmän så finns det särskilda bestämmelser i URL som reglerar vem som ska betraktas som upphovsman¹¹.

Det upphovsrättsliga skyddet gäller under upphovsmannens livstid och 70 år efter det år då upphovsmannen avled enligt 43 § URL. När denna tid har passerat har allmänheten i princip rätt att, utan tillstånd eller krav på betalning, nyttja verket. Trots att skyddstiden löpt ut måste däremot upphovsmannens klassikerskydd iakttas, vilket enligt 51 § URL innebär ett förbud mot att på ett olämpligt sätt offentligt återgiva ett äldre verk som inte längre skyddas av upphovsrätten. En utlöpt skyddstid kan även återupplivas.¹²

Den upphovsrättsliga lagstiftningen i URL tillämpas primärt på verk som har skapats av svenska medborgare eller personer som har sin vanliga vistelseort i Sverige, eller på verk som har skapats eller utgivits här i riket enligt 60 § URL. Däremot har Sverige anslutit sig till ett flertal internationella konventioner på området, som kommer redogöras för här nedan¹³, vilket fått till följd att bestämmelserna i URL i stor utsträckning kan tillämpas även på verk och prestationer med ursprung utanför Sverige.¹⁴

¹⁰ SOU 1956:25, s. 66f.

¹¹ 6 § URL.

¹² Bernitz, Ulf, Karnell, Gunnar., Pehrson, Lars., Sandgren, Claes. *Immaterialrätt och otillbörlig konkurrens*. (13 uppl.). Stockholm: Jure, 2013, s.74.

¹³ Se kap .3.

¹⁴ Prop. 2004/05:110, s. 39.

2.2 Upphovsmannens rättigheter

2.2.1 Ekonomiska rättigheter

Upphovsmannen ges en ensamrätt i förhållande till sitt verk, vilket innebär att utan upphovsmannens samtycke får ingen annan än denne förfoga över verket på ett sådant sätt som omfattas av upphovsmannens rättigheter. Upphovsmannens rättigheter består av den ekonomiska rätten och den ideella rätten. Den ekonomiska rätten till ett verk regleras i 2 § URL och den ideella rätten i 3 § URL.

Enligt 2 § URL innefattar upphovsrätten den uteslutande rätten att förfoga över verket genom att framställa exemplar av det och genom att göra det tillgängligt för allmänheten, oavsett om det görs i ursprungligt eller ändrat skick, i översättning eller bearbetning, i annan litteratur- eller konststart eller med annan teknik. Denna ensamrätt avser både hela och delar av verket, förutsatt att delen i sig har verkshöjd och därmed uppfyller kravet för att betraktas som ett upphovsrättsligt verk¹⁵.

Dessa rättigheter brukar benämnas de ekonomiska rättigheterna, vilket innebär att de är rättigheter som utnyttjas ekonomiskt och som kan överlåtas¹⁶. De ekonomiska rättigheterna kan delas upp i exemplarframställningsrätten och rätten att göra verket tillgängligt för allmänheten.

Exemplarframställningsrätten innebär enligt 2 § 2st URL en ensamrätt för upphovsmannen att framställa exemplar av verket, vilket innefattar varje direkt eller indirekt samt tillfällig eller permanent framställning av exemplar av verket, oavsett i vilken form eller med vilken metod det sker och oavsett om det sker helt eller delvis.

Ensamrätten att som upphovsman få tillgängliggöra verket för allmänheten innefattar fyra olika rättigheter; nämligen rätten att överföra verket till allmänheten, framföra det offentligt, visa det offentligt och sprida det till allmänheten. Fram till 1 juli 2005 bestod bestämmelsen endast av tre underkategorier och det var först vid genomförandet av InfoSoc-direktivet i svensk rätt som underkategorin överföring till

¹⁵ NJA 1995 s. 256.

¹⁶ Adamsson m.fl., Upphovsrättslagen (1 jan. 2008, Zeteo), kommentaren till 2 §.

allmänheten tillkom. Förändringen gjordes endast inom ramen för detta begrepp och det rörde sig därför inte om någon ny eller utvidgad ensamrätt för upphovsmännen. När ett verk görs tillgängligt för allmänheten regleras i 2§ 3 st URL.

Överföring till allmänheten

Med överföring till allmänheten avses situationer då ett verk görs tillgängligt för allmänheten från en annan plats än den där allmänheten kan ta del av verket enligt 2 § 3 st 1 p. URL. När och var enskilda kan få tillgång till verket är en plats och tidpunkt som de själva väljer. Överföring till allmänheten omfattar alltså samtliga distansöverföringar av verk som sker på trådbunden eller trådlös väg, oberoende av vilken teknik som används. Exempel på sådana situationer är när ett musikaliskt verk eller ett filmverk sänds ut i radio eller TV, eller när ett verk tillgängliggörs på internet genom att laddas upp på en webbsida. Alla former av tillhandahållande av verk på internet, oavsett verkstyp och oavsett om verket görs tillgängligt på begäran eller på annat sätt, bedöms som en överföring till allmänheten.¹⁷ Bestämmelsen om överföring till allmänheten har däremot utformats på ett teknikneutralt sätt av den anledningen att den då kan tillämpas på alla nu och i framtiden tillgängliga tekniska metoder för överföring av verk¹⁸.

Förutsättningen för att omfattas av bestämmelsen är alltså att det rör sig om en distansöverföring som vänder sig till en krets som är att betrakta som allmänheten¹⁹. Överföringsrätten omfattar alltså inte sådana tillgängliggörande som sker inom den privata sfären. InfoSoc-direktivet varken definierar begreppet allmänhet eller innehåller några kriterier för hur bedömningen av det ska göras. Den frågan ankommer således på nationell rätt att reglera. Begreppet allmänhet avser enligt gängse språkbruk en obestämd krets av personer som får möjlighet att ta del av verket, det vill säga att det är inte fråga om en sluten krets.²⁰

¹⁷ Prop. 2004/05:110, s. 70.

¹⁸ Prop. 2004/05:110, s. 39.

¹⁹ Prop. 2004/05:110, s. 70ff.

²⁰ Prop. 2004/05:110, s. 73.

Syftet med införandet av bestämmelsen överföring till allmänheten är att fånga in förfaranden på internet och det är därmed denna underkategori av tillgänglighetsåtgärder för allmänheten som är fokus i denna uppsats²¹.

Offentligt framförande

Ett offentligt framförande av ett verk innefattar sådana situationer då verket görs tillgängligt för allmänheten med eller utan användning av ett tekniskt hjälpmedel på samma plats som den där allmänheten kan ta del av verket enligt 2 § 3 st 2p.

Offentlig visning

2 § 3 st 3p. URL reglerar när exemplar av verket visas offentligt. Att visa verket offentligt omfattar sådana fall då ett exemplar av verket görs tillgängligt för allmänheten utan användning av ett tekniskt hjälpmedel, på samma plats som den där allmänheten kan ta del av exemplaret. Om ett tekniskt hjälpmedel används är det i stället ett offentligt framförande.

Spridning till allmänheten

Enligt 2 § 3 st 4p. URL ger spridningsrätten upphovsmannen ensamrätt att bjuda ut verket till försäljning, uthyrning eller utlåning eller på annat sätt sprida det till allmänheten. Bestämmelsen omfattar endast fysiska exemplar och att tillgängliggöra verket på internet faller därmed inte inom spridningsrätten²².

2.2.2 Ideella rättigheter

Den ideella rätten består också av två delar; nämligen namngivelsesrätten och respekträtten. Först och främst har upphovsmannen rätt att bli angiven när ett exemplar av dennes verk framställs eller när verket görs tillgängligt för allmänheten enligt 3 § 1st URL. Denna namngivelse ska ske i enlighet med vad god sed kräver.

Utöver detta innehar upphovsmannen enligt 3 § 2 st URL även en respekträtt i förhållande till sitt verk, vilket innebär att han eller hon har rätt att motsätta sig såväl

²¹ Prop. 2004/05:110, s. 1 och 60ff.

²² NJA II 1961 *Upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk. Rätt till fotografisk bild*, s. 38 ff. och 53 f.

att verket ändras så att hans eller hennes litterära eller konstnärliga anseende eller egenart kränks som att verket görs tillgängligt för allmänheten i sådan form eller i sådant sammanhang så att hans eller hennes litterära eller konstnärliga anseende eller egenart kränks.

2.3 Närstående rättigheter

Det finns andra typer av prestationer än skapandet av ett litterärt eller konstnärligt verk som kan ge upphov till ett upphovsrättsligt skydd liknande det som ovan beskrivits, dock i mer begränsad omfattning. Detta kallas de närstående rättigheterna och skyddar ett framförande av ett verk, vilket stadgas i 45 § URL. Paragrafen ger exempelvis en utövande konstnär en uteslutande rätt att förfoga över sitt framförande av ett litterärt eller konstnärligt verk genom att ta upp framförandet på en grammofonskiva eller film, framställa exemplar av en upptagning av framförandet och göra framförandet eller upptagningen av det tillgängligt för allmänheten. På samma sätt har en framställare av upptagningar av ljud eller rörliga bilder, enligt 46 § URL, en uteslutande rätt att förfoga över sin upptagning genom att framställa exemplar av upptagningen och göra upptagningen tillgänglig för allmänheten. Detta gäller däremot med vissa inskränkningar. Skyddstiden varierar och skiljer sig från den som upphovsmän har till ett skapat litterärt eller konstnärligt verk.

2.4 Inskränkningar i upphovsrätten

Ensamrätten som tillkommer upphovsmannen genom de ekonomiska rättigheterna gäller inte oinskränkt. 2 kap. URL innehåller ett flertal bestämmelser som ger allmänheten rätt att agera i förhållande till verket utan upphovsmannens tillstånd, trots dennes ensamrätt.

Exempel på lagliga inskränkningar är rätten att framställa enstaka exemplar för enskilt bruk i 12 § URL, rätten att framställa exemplar för undervisningsändamål i 14 och 16 §§ URL, rätten att framställa vissa exemplar till personer med funktionshinder i 17§ URL och rätten att citera ur verk i 22§ URL.

2.5 Överlåtelser och licensiering av upphovsrätten

Även i andra situationer, utöver de lagstadgade inskränkingsmöjligheterna nämnda ovan, kan någon annan än upphovsmannen ha rätt att förfoga över verket. Rättighetsinnehavaren har nämligen möjlighet att överlåta upphovsrätten helt eller tillåta annan att i avtalad omfattning använda rättigheten genom licensavtal. I 27 § URL stadgas att upphovsrätten helt eller delvis får överlåtas. De ideella rättigheterna är däremot undantagna från denna möjlighet och det är i princip inte möjligt för upphovsmannen att totalt avstå från den ideella rätten med undantag från vissa fall då verket använts i begränsad omfattning enligt 3 § 3 st URL.

URL innehåller en del bestämmelser rörande överlåtelser och licensiering, däremot är samtliga dispositiva och kan därmed avtalas bort²³. Lagen innehåller också bestämmelser om avtalslicenser, vilket möjliggör ett system där användaren kan träffa avtal med en organisation som företräder grupper av rättighetsinnehavare beträffande frågor om förfogandet över upphovsrättsligt skyddade verk²⁴. Utan denna möjlighet att kollektivt ingå avtal som omfattar flera upphovsmän hade rättighetsklareringen varit komplicerad. I Sverige idag finns ett flertal sådana rättighetshavareorganisationer, till exempel Copyswede och STIM. STIM är en upphovsrättsorganisation för musikskapare och musikförlag²⁵ medan Copyswede licensierar vidareanvändning av tv- och radioprogram²⁶. Organisationerna har en stor kollektiv anslutning och innehar därför en ekonomisk maktposition. Deras position på marknaden kan liknas med en monopolistisk ställning där användaren får acceptera det pris som organisationen bestämmer²⁷. Några rättsfall har anhängiggjorts med anledning av att vissa nyttjare har ansett att tarifferna i avtalen varit för höga²⁸.

²³ Maunsbach, Ulf & Wennersten, Ulrika. *Grundläggande immaterialrätt*. (2 uppl.) Malmö: Gleerups utbildning, 2011, s.28.

²⁴ Maunsbach, Ulf & Wennersten, Ulrika (2011), s.33.

²⁵ Stim.se, *Om Stim | Stim.se*. Tillgänglig på: <https://www.stim.se/sv/om-stim-0> (Hämtad 2015-04.22).

²⁶ Copyswede.se. *Detta är Copyswede | Copyswede*. Tillgänglig på: <http://www.copyswede.se/om-copyswede/detta-ar-copyswede/>. (Hämtad 2015-04.22).

²⁷ Levin, Marianne, 2011, s. 133f.

²⁸ Se exempelvis C-52/07.

2.6 Skydd för tekniska åtgärder

Upphovsmannen har möjlighet att kontrollera användandet av sitt verk, till exempel genom att vidta en teknisk åtgärd. En teknisk åtgärd definieras i 52 b § URL som en verkningsfull teknik, anordning eller komponent utformad för att vid normalt bruk hindra eller begränsa exemplarframställning eller tillgängliggörande för allmänheten av ett upphovsrättsligt skyddat verk utan samtycke från upphovsmannen eller dennes rättsinnehavare. Exempel på en teknisk åtgärd är en kopieringsspärr på DVD-skivor med filmer eller CD-skivor med musik och kryptering av verk som är till salu på internet²⁹.

Med andra ord är en teknisk åtgärd en möjlighet för rättighetsinnehavarna att hindra olovlig användning³⁰. Det finns däremot ofta möjlighet att kringgå denna typ av åtgärd och 52 d § URL stadgar därför att det är förbjudet att utan samtycke från upphovsmannen eller dennes rättsinnehavare att kringgå en teknisk skyddsåtgärd. För att omfattas av denna skyddsbestämmelse måste den tekniska åtgärden vara verkningsfull. Icke verkningsfulla åtgärder är det inte något problem att kringgå och dessa skyddas alltså inte³¹.

2.7 Sanktioner och straff

Den som utan tillstånd från upphovsmannen vidtar åtgärder beträffande ett litterärt eller konstnärligt verk som omfattas av upphovsmannens ekonomiska och ideella rättigheter, som inte betraktas som en laglig inskränkning enligt 2 kap. URL, begår ett intrång i upphovsrätten.

54 § URL stadgar att gärningsmannen ska betala skadestånd till rättighetsinnehavaren för ett utnyttjande i strid med URL. Sker intrånget uppsåtligen eller av grov oaktsamhet kan även böter eller fängelse i högst två år utdömas enligt 53 § URL. Gällande uppsåt- och aktsamhetsbedömningen framgår av kommentar till 53 § att

²⁹ Prop. 2004/05:110, s.2.

³⁰ Prop. 2004/05:110, s.285.

³¹ Prop. 2004/05:110, s. 414.

företagare inte ska behöva vidta alltför betungande kontrollåtgärder³². Auktoritetskommittén uttalade i NJA II 1961 att kravet på graden av aktsamhet kan variera beroende på omständigheterna i det enskilda fallet³³. Av förarbeten har det däremot framgått att skäligen misstanke att det rör sig om olovligt framställt material kan föreligga till exempel vid osedvanligt lågt pris eller dålig kvalitet på material³⁴.

Enligt 53 b § URL får domstolen efter yrkande av upphovsmannen eller dennes rättsinnehavare, utan krav på uppsåt eller oaktsamhet, vid vite förbjuda den som vidtar eller medverkar till en åtgärd som innebär ett intrång eller en överträdelse som avses i 53 § URL att fortsätta med åtgärden. Rättsinnehavaren kan genom denna bestämmelse snabbt få ett slut på det pågående intrånget utan att behöva styrka att uppsåt eller oaktsamhet föreligger.

2.8 Sammanfattning av kapitlet

Upphovsrätten skyddar den som skapat ett litterärt eller konstnärligt verk. Skyddet innebär en ensamrätt för upphovsmannen att framställa exemplar av verket samt tillgängliggöra verket för allmänheten. Utöver detta innehar upphovsmannen ideella rättigheter i form av respekträtt och namngivelsesrätt. Allmänheten kan ha rätt att förfoga över verket, antingen i form av att inskränkningen är laglig eller att upphovsmannen tillåtit agerandet genom överlåtelse eller licensiering av upphovsrätten. När skyddstiden är slut, vilket sker 70 år efter upphovsmannens död, har allmänheten däremot rätt att, med vissa undantag, fritt använda verket. Den som vidtar åtgärder i strid mot upphovsmannens rättigheter i 1 och 2 kap. URL gör sig skyldig till upphovsrättsintrång och kan åläggas att betala skadestånd till rättighetsinnehavaren. Görs detta uppsåtligt eller med grov oaktsamhet kan gärningsmannen straffas med böter eller fängelse i upp till två år.

³² Adamsson m.fl., Upphovsrättslagen (1960:729), kommentaren till 53 §.

³³ NJA II 1961 s.344.

³⁴ Prop. 1981/82:152 om skärpta åtgärder mot upphovsrättsintrång, s.16-17.

Kapitel två innehåller endast en redogörelse av upphovsrätten i stora drag. Utöver det som behandlats finns flera undantag, sanktioner och mer detaljerade bestämmelser, vilka däremot inte är nödvändiga att förstå inom ramen för denna uppsats.

3 Upphovsrätten ur ett internationellt perspektiv

3.1 Allmän introduktion

Som nämnts ovan är upphovsrätten nationell och skyddet i URL är begränsat till Sveriges gränser. Detta stämmer däremot inte helt överens med verkligheten. Sverige har anslutit sig till olika internationella överenskommelser, vilket har resulterat i att den svenska upphovsrättslagen i betydande omfattning också tillämpas på utländska verk, från länder som också anslutit sig till dessa överenskommelser. Detta stadgas i den Internationella upphovsrättsförordningen (1994:193)³⁵. På samma sätt får även svenska verk skydd i andra länder, förutsatt att landet tillträtt respektive konvention.

Mycket har hänt på det internationella området. Den tekniska utvecklingen som har skett de senaste årtiondena, med bland annat tillkomsten av internet, har resulterat i att landsgränserna har suddats ut. Dagligen kommer vi i kontakt med utländska verk som musik, film och litteratur genom internet. Behovet av effektiva, internationella system anpassade efter denna utveckling är därmed stort och åtgärder har därför vidtagits på internationell nivå, exempelvis inom institutioner som EU och Världspanorganisationen för den intellektuella äganderätten ("WIPO")³⁶. Till följd av detta arbete har bland annat *direktiv 2001/29/EG om harmonisering av vissa aspekter av upphovsrätt och närstående rättigheter i informationssamhälle* och *WIPO-fördraget om upphovsrätt* antagits. En annan internationell överenskommelse som träffats med relevans för denna uppsats är *Bernkonventionen för skydd av litterära och konstnärliga verk*. I detta kapitel kommer direktivet och de internationella överenskommelserna att behandlas.

³⁵ Se exempelvis 1, 2 och 21 §§.

³⁶ Prop. 2004/05:110, s. 36.

3.2 Bernkonventionen

Bernkonventionen för skydd av litterära eller konstnärliga verk ("Bernkonventionen") är en internationell överenskommelse som ingicks i Bern 1886³⁷. Därefter har den reviderats ett flertal gånger fram tills dagens version som antogs i Paris 1971³⁸. Sverige anslöt sig till överenskommelsen 1904 och det är idag totalt 168 stater anslutna till Bernkonventionen³⁹. Dessa stater bildar tillsammans en union för skydd av upphovsmäns rättigheter till deras litterära och konstnärliga verk enligt art. 1 i konventionen med syftet att skapa ett så effektivt och enhetligt skydd som möjligt. Bernkonventionen innehåller minimikrav för upphovsmännens rättsskydd som medlemsstaterna förbinder sig att upprätthålla.

Bernkonventionen innehåller flera artiklar som reglerar upphovsmännens rätt att överföra sitt litterära eller konstnärliga verk till allmänheten ("communicate to the public")⁴⁰.

Art. 20 Bernkonventionen stadgar att unionens medlemmar förbehåller sig rätten att ingå speciella överenskommelser med varandra. Ger däremot ett sådant avtal upphovsmannen utökade rättigheter utöver de som stadgas i Bernkonventionen eller om det innehåller övriga villkor som inte står i strid med konventionen är en sådan överenskommelse tillåten.

3.3 WIPO Copyright Treaty (WIPO-födraget om upphovsrätt)

Ett exempel på en sådan särskild överenskommelse enligt art. 20 i Bernkonventionen är WIPO-födraget om upphovsrätt. Födraget ingicks 1996 inom FN:s fackorgan för immaterialrätt, WIPO, som ett komplement till Bernkonventionen och innehåller

³⁷ Modéer, Kjell Å. "Bernkonventionen", i *Nationalencyklopedin*, Tillgänglig på: <http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/bernkonventionen> (Hämtad 2015-04.22).

³⁸ Prop 2004/05:110, s. 40.

³⁹ Wipo.int. *WIPO-Administered Treaties*. Tillgänglig på: http://www.wipo.int/treaties/en/ShowResults.jsp?treaty_id=15 (Hämtad 2015-04.22).

⁴⁰ Se exempelvis Bernkonventionen art. 11.1 ii, 11bis.1 i-ii, 11ter.1 ii, 14.1 ii och 14bis.1.

vissa grundläggande bestämmelser inom upphovsrätten. Syftet med fördraget är att anpassa det internationella regelverket på området till dagens tekniska utveckling, särskilt med fokus på internet⁴¹.

Art. 1 föreskriver att bestämmelserna i fördraget inte inskränker de skyldigheter de fördragsslutande parterna har gentemot varandra enligt Bernkonventionen. Artikeln stadgar även att de fördragsslutande parterna ska iakttä artikel 1-21 och bihanget till Bernkonventionen. Skillnaden mot Bernkonventionen är alltså att WIPO-fördraget om upphovsrätt omfattar den nya tekniken, såsom datorprogram och databaser.⁴²

Art. 8 i fördraget behandlar överföringsrätten. Upphovsmannen till litterära eller konstnärliga verk äger den uteslutande rätten att låta överföra verket till allmänheten, med tråd- eller trådlös överföring, inbegripet att göra verken tillgängliga för allmänheten på ett sådant sätt att personer ur allmänheten kan få tillgång till verken på platser och vid tidpunkter som de själv väljer.

3.4 InfoSoc-direktivet

Som en följd av WIPO-fördraget om upphovsrätt antogs 22 maj 2001 InfoSoc-direktivet. Direktivet är bindande för EUs medlemsstater och var tvunget att införlivas i respektive lands nationella rätt, vilket gjordes i Sverige genom en lagändring av URL år 2005, SFS 2005:359.

I direktivets tredje artikel stadgas rätten till överföring av verk till allmänheten och rätten att göra andra alster tillgängliga för allmänheten. I artikelns första punkt föreskrivs att medlemsstaterna ska ge upphovsmän en ensamrätt att tillåta eller förbjuda varje överföring till allmänheten av deras verk, på trådbunden eller trådlös väg, inbegripet att verken görs tillgängliga för allmänheten på ett sådant sätt att enskilda kan få tillgång till dessa verk från en plats och vid en tidpunkt som de själva väljer. Denna ensamrätt behandlas närmare i direktivets ingress. I stycke 23 anges att

⁴¹ Regeringen.se. *Sverige tillträder WIPO-fördrag inom upphovsrätten, 2009*. Tillgänglig på: <http://www.regeringen.se/sb/d/12410/a/137010> (Hämtad 2015-04-23).

⁴² Levin, Marianne, 2011, s. 44.

upphovsmannens rätt till överföring till allmänheten bör harmonisera ytterligare i direktivet. Vidare klargörs att denna rätt bör förstås i vid mening och omfatta all överföring till en allmänhet som inte är närvarande på den plats varifrån överföringen sker. All sådan sändning eller vidareändning av ett verk till allmänheten på trådbunden eller trådlös väg, inklusive radio- och televisionssändningar ska omfattas av rätten till överföring till allmänheten, däremot betonar stycket att inga andra åtgärder omfattas av överföringsrätten.

3.5 Sammanfattning av kapitlet

Sverige har anslutit sig till ett flertal internationella överenskommelser och konventioner på upphovsrättens område, däribland Bernkonventionen och WIPO-fördraget om upphovsrätt. Samtliga överenskommelser innehåller minimikrav för upphovsmännens rättsskydd som Sverige förbinder sig att upprätthålla. Samma sak gäller för InfoSoc-direktivet, ett bindande direktiv som Sverige genom sitt medlemskap i EU varit tvungna att implementera i svensk rätt. Ett av dessa minimikrav är upphovsmannens ensamrätt att överföra sitt litterära eller konstnärliga verk till allmänheten. Överenskommelserna och direktivet innehåller även andra rättigheter för upphovsmannen men i och med att överföringsrätten omfattar tillhandahållanden på internet, vilket är fokus för denna uppsats, redogör jag endast för denna rättighet.

4 Teknisk beskrivning

4.1 Allmän introduktion

Att förstå de faktiska förhållandena är en förutsättning för att tillämpa juridiken på ett korrekt sätt. Man måste med andra ord förstå den situation som man applicerar lagstiftningen på. Den rättsliga analysen i denna uppsats måste alltså grundas på korrekta antaganden om hur länkning fungerar rent tekniskt; vad händer till exempel när man klickar på en länk? Den digitala miljön är komplicerad och svårbegriplig men på ett så tydligt och enkelt sätt som möjligt ska jag i detta kapitel redogöra för relevanta faktiska förhållanden beträffande internet och en av dess komponenter, länkning.

4.2 Internet

Internet skapades i slutet av 1960-talet och är en internationell samling av tusentals digitala nätverk⁴³. Till en början användes det i stort sett bara av ett fåtal personer för exempelvis filöverföring och elektronisk post men under de senaste åren har både antalet användare och användningsområden ökat enormt⁴⁴. Antalet datorenheter som brukade internet uppskattades år 2012 till knappt 9 miljarder. Antalet användare uppskattades samma år till 2,4 miljarder, vilket utgör en dryg tredjedel av jordens befolkning⁴⁵. Majoriteten av dessa användare består av enskilda personer och företag, något som skiljer sig från hur det såg ut vid internets början då det uteslutande var ett forsknings- och undervisningsnät⁴⁶.

⁴³ Lundgren, Jonatan. *Upphovsrätt och Internet*. Askim: Docendo, 2006, s. 8.
Svenska akademien. "Internet", i Svenska akademiens ordlista över svenska språket (13 uppl.), 2006.
Tillgänglig på:
http://www.svenskaakademien.se/svenska_sprakket/svenska_akademiens_ordlista/saol_13_pa_natet/ordlista (Hämtad 2015-05-11).

⁴⁴ Lundgren, Jonatan (2006), s. 8.

⁴⁵ Sundblad, Yngve. & Seipel, Peter. "Internet", i *Nationalencyklopedin*.

⁴⁶ Sundblad, Yngve. & Seipel, Peter. "Internet", i *Nationalencyklopedin*.

4.3 World Wide Web

Ett av internets främsta användningsområde är sökandet efter och publicering av information på webben, vilket också är vad de flesta tänker på när man säger ordet internet. Webben betyder World Wide Web, eller i förkortad form WWW.⁴⁷ Webben är ett nätverk bestående av webbsidor, ett www-dokument, som innehåller exempelvis text, grafik och ljud. En samling av flera webbsidor kopplade till en användare utgör en webbplats⁴⁸.

Webbsidor skapas med märkspråket Hypertext Markup Language ("HTML"), ett språk som innehåller kommandon som förklarar för webbläsaren hur text, grafik och andra multimediafiler ska visas. En användare kan se innehållet på en webbsida genom att en webbläsare, exempelvis Microsofts Internet Explorer, på enskilda datorer skickar en begäran om särskild information till den som tillhandahåller webbsidan, en webbserver. Förutsatt att informationen inte är förenad med särskilda restriktioner, skickar webbservern materialet till webbläsarprogrammet som i sin tur presenterar det på datorskärmen i enlighet med webbsidans HTML-koder.⁴⁹ Adressen till webbsidan, vilken kallas för Uniform Resource Locator, visas då också i webbläsarens adressfält.

4.4 Länkar

4.4.1 Allmänt om länkar

Idén bakom internet är ett nätverk där information fritt ska kunna spridas över hela världen. Mycket av internets information finns på webben och för att användaren ska hitta till en viss webbsida i detta gigantiska nätverk är användandet av länkar ett måste.⁵⁰ Utan länkar skulle webben inte fungera⁵¹.

⁴⁷ Sundblad, Yngve. & Seipel, Peter. "Internet", i *Nationalencyklopedin*.

⁴⁸ Carlén-Wendels, Thomas (2000), s. 33.

⁴⁹ Henriksson, Sten. "World Wide Web", i *Nationalencyklopedin*, Tillgänglig på: <http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/world-wide-web>, (Hämtad 2015-04.22).

⁵⁰ Rindforth, Petter. *Ensamrätt på internet?: en handledning i konsten att skydda dina personliga och kommersiella ensamrätter i globala nätverk*. Hässelby: Pagegallery, 1998, s. 187.

⁵¹ Carlén-Wendels, Thomas (2000), s. 169.

När man länkar en webbsida till en annan webbsida så skapar man en koppling mellan dessa två sidor, vilket möjliggör ett enkelt sätt för användaren att navigera på internet⁵². Användaren kan med hjälp av länkar hitta till en viss webbsida utan att veta dess exakta webbadress, vilket är en förutsättning i den globala nätmiljön⁵³. Majoriteten av den information som tillgängliggörs på internet innehåller en länk till vidare information, vilken kan leda både till egen information eller något som andra har lagt ut⁵⁴. Det ska däremot uppmärksammas att länkar inte bara kopplar samman webbsidor utan även exempelvis olika typer av sociala nätverk.

Hur denna koppling exakt ser ut beror på vilken typ av länk det handlar om. HTML stödjer två typer av länkar, nämligen hypertextlänkar och inline-länkar⁵⁵. Det finns utöver detta andra typer av länkar men endast dessa två är relevanta för uppsatsen.

4.4.2 Hypertextlänkar

Hypertextlänkar är den vanligaste typen av länkar som innebär att hypertext kopplar webbsidor till varandra. En hypertextlänk kan visas genom exempelvis ett understruket ord, en färgmarkerad mening, en bild eller en ikon och se ut till exempel såhär: www.google.se.⁵⁶ När användaren klickar på länken förflyttas denne dit länken leder, vilket antingen då är inom webbplatsen eller till en helt annan⁵⁷. En hypertextlänk hänvisar ofta användaren direkt till det ställe på webben där materialet finns. Detta underlättar därför för användaren då denne endast behöver klicka på länken för att komma dit han eller hon önskar, istället för att behöva kopiera och klistra in eller skriva adressen manuellt i adressfältet⁵⁸. Händelseförloppet är däremot exakt desamma efter man klickat på länken i jämförelse med det som sker efter man

⁵² Lundgren, Jonatan (2006), s. 61.

⁵³ Rindforth, Petter. *Ensamrätt på internet?: en handledning i konsten att skydda dina personliga och kommersiella ensamrätter i globala nätverk*, 1998, s. 187.

⁵⁴ Forsman, Malin. *Internetpublicering och sociala medier*. (4 uppl.). Stockholm: Norstedts Juridik, 2011, s. 34.

⁵⁵ Berners-Lee, Tim. *Links and Law*. | [w3.org](http://www.w3.org), 1997. Tillgänglig på: <http://www.w3.org/DesignIssues/LinkLaw.html> (Hämtad 2015-04-23).

⁵⁶ Gralla, Preston & Troller, Michael. *How the Internet Works* (8 uppl.). Indianapolis, IN: Que Pub, 2006, chapter 17.

⁵⁷ Gralla, Preston & Troller, Michael (2006), chapter 20.

⁵⁸ Westman, Daniel. *Länkning som upphovsrättslig överföring till allmänheten? SvJT* (nr 9, 2012). s. 805.

skrivit in en adress i adressfältet; en förfrågan skickas till servern om att hämta informationen på den angivna webbsidan. Någon överföring av det länkade materialet sker därmed inte från den som skapat länken. Denna sker endast mellan den som ursprungligen har gjort materialet tillgängligt på internet och användarens utrustning, alltså utan den som tillhandahållit länkens inblandning.⁵⁹

Det har i juridiska sammanhang ibland gjorts en skillnad på tre olika typer av hypertextlänkar grundat på vad som sker när länkarna aktiveras, nämligen referenslänkning, djuplänkning och ramlänkning.

Referenslänk

En webbplats består vanligtvis av en ingångssida och flera undersidor. Ingångssidan är den sida som innehavaren valt att besökaren först ska möta och undersidor är alla de övriga sidorna på en webbplats.⁶⁰ Referenslänkning innebär att man skapar en hypertextlänk som kopplar användaren till en annan webbplats ingångssida⁶¹. En referenslänk har även angetts vara en länk där det är tydligt att man vid aktivering av länken hamnar på en annan webbplats än den som tillhandahåller länken⁶².

Frågan är däremot om dessa två sistnämnda förklaringarna av en referenslänk är kumulativa eller alternativa. Detta är inte helt självklart och begreppets egentligen innebörd får därför anses vara diffust.

Djuplänk

Djuplänk är en hypertextlänk som hämtar en undersida istället för att leda till webbplatsens ingångssida⁶³. Detta kan i praktiken innebära att länken kopplar användaren direkt till en fil som till exempel innehåller ett upphovsrättsligt skyddat objekt eller till en webbsida innehållande en tidningsartikel⁶⁴. Beroende på vad en

⁵⁹ Westman, Daniel (2012), s. 800.

⁶⁰ Carlén-Wendels, Thomas (2000), s. 169.

⁶¹ Westman, Daniel (2012), s. 808.

⁶² Prop. 2004/05:110, s.70.

⁶³ Carlén-Wendels, Thomas (2000), s. 24.

⁶⁴ ALAI. *REPORT and OPINION on the making available and communication to the public in the internet environment – focus on linking techniques on the Internet*. Executive Summary, 2013. Tillgänglig på: <http://www.alai.org/assets/files/resolutions/making-available-right-report-opinion.pdf> (Hämtad 2015-04-23), section (iv) a).

djuplänk faktiskt hänvisar till för typ av dokument kan användarens uppfattning av vad som händer efter denne aktiverat länken variera.

Om en djuplänk hänvisar direkt till en musikfil, vilket var fallet i MP3-målet⁶⁵, öppnas vanligtvis en dialogruta på användarens dataskärm när länken aktiveras. Användaren kan på dialogrutan välja om filen ska öppnas direkt eller sparas ner på datorn. Den webbsida som tillhandahåller länken ligger oftast kvar i bakgrunden bakom denna ruta, vilket gör att användaren ofta inte märker att denne förflyttas till en annan webbsida. Användaren kan därmed uppfatta det som att det upphovsrättsliga verket är placerat på den första webbsidan och det är endast genom att läsa html-koden som användaren kan upptäcka att materialet finns på en annan webbsida än den som tillhandahåller länken⁶⁶.

Hänvisar istället en djuplänk till en webbplats kan upplevelsen för användaren bli annorlunda. Om undersidans utseende liknar det på webbplatsens startsida samt eventuellt innehåller tillhandahållarens av webbplatsen logotyp så kan det vara tydligt för användaren att uppfatta att denne förflyttats till en ny webbsida och spåra var materialet härstammar ifrån. Eftersom innehållet tas ut ur sitt sammanhang när man direkt kommer till en undersida behöver det däremot inte vara uppenbart för användaren att denne flyttats till en annan webbsida efter att ha klickat på länken⁶⁷. Användarens uppfattning kan variera beroende på hur undersidan är utformad.

Definitionen av vare sig en referenslänk eller en djuplänk är alltså tydlig och begreppen ska därför användas med försiktighet i den juridiska analysen. En av anledningarna till att man väljer att göra skillnad på djuplänkning och referenslänkning när man diskuterar länkningsproblematiken är att webbplatsinnehavaren vanligtvis vill att besökare ska komma in via ingångssidan. Förklaringen till det är att en webbplats ingångssida ofta är den mest attraktiva marknadsplatsen och den innehåller därmed mer reklam än undersidorna. Genom djuplänkar kommer användaren direkt till en undersida och missar därför reklamen på

⁶⁵ NJA 2000 s. 292, se vidare och avsnitt 5.1.

⁶⁶ Prop 2004/05:110 s.70f.

Lundgren, Jonatan (2006), s. 64.

⁶⁷ Forsman, Malin (2011), s. 37.

ingångssidan vilket får till följd att reklamintäkterna minskar. Detta är däremot inte ett rättsligt hållbart argument.⁶⁸

Ramlänk/framinglänk

En webbplats kan delas upp i flera mindre fönster eller ramar. Innehållet i respektive ram agerar självständigt, fristående från de övriga ramarna. Utan vidare ansträngning kan det vara svårt att se vart gränsen går för dessa ramar eftersom kanten mellan ramarna kan göras osynlig.⁶⁹ Ramar kan även användas för att länka till andra webbplatser och är en form av en hypertextlänk. Till skillnad mot en referens- och djuplänk, där användaren förflyttas till en ny webbsida, innebär en ramlänk att den nya sidan öppnas i en integrerad ram på den ursprungliga sidan, alltså den sida som tillhandahöll länken. Användaren kan därmed uppfatta det som att materialet visas från länkläggarens webbsida.⁷⁰ Ytterligare ett skäl för att användaren kan få denna uppfattning är att webbläsarens adressfält också visar den sida som tillhandahåller länkens webbadress. En ramlänk kan därmed skapa svårigheter för användaren att spåra innehållets ursprung.⁷¹

4.4.3 Inline-länkar

Inline-länkar är den andra typen av länk som stöds av HTML och möjliggör länkning till bildfiler och filer som innehåller video. Utan att användaren behöver klicka på länken talar en inline-länk automatiskt om för webbläsaren att hämta den länkade bilden eller filmen när användaren besöker webbsidan. Materialet som hämtas integreras sedan med webbsidans eget material på ett sådant sätt att det ser ut att tillhöra webbplatsen som innehåller länken. Denna typ av länkar kan till exempel användas för att länka in reklam i form av banner-annonser eller för att bädda in ett videoklipp från till exempel YouTube på en webbsida.⁷²

⁶⁸ Rindforth, Petter. *Ensamrätt på internet?: en handledning i konsten att skydda dina personliga och kommersiella ensamrätter i globala nätverk*, 1998, s. 189f.

⁶⁹ Carlén-Wendels, Thomas (2000), s. 172.

⁷⁰ Rindforth, Petter. *Ensamrätt på internet?: en handledning i konsten att skydda dina personliga och kommersiella ensamrätter i globala nätverk*, 1998, s. 189.

⁷¹ Lundgren, Jonatan (2006), s. 63.

⁷² Westman, Daniel (2012), s. 804.

Precis som vid en hypertextlänk sammankopplar en inline-länk en webbsida med en annan, vilket innebär att det länkade materialet faktiskt aldrig ligger på den webbsida som innehåller länken. En bild eller en video integrerad på en webbsida genom en inline-länk har därför aldrig kopierats av länkläggaren. Ur en teknisk aspekt sker överföringen av materialet därför först på surfarens hårddisk, trots att användaren inte kan se varifrån materialet hämtas. Skillnaden mellan hypertextlänkar och inline-länkar är alltså endast att hypertextlänkar hänvisar användaren till den plats där materialet finns, medan inline-länkar automatiskt hämtar det.⁷³

4.5 Tekniska begränsningar

Grundtanken med internet är att materialet däri är fritt tillgängligt för allmänheten. Ägaren av en webbsida kan däremot bestämma vem som ska få tillgång till en webbsida genom att vidta en teknisk åtgärd. Innehavaren kan därmed förhindra icke-auktoriserad åtkomst till eller kopiering av materialet på webbsidan.⁷⁴

Det finns en rad olika tekniska metoder för att begränsa tillgången till en webbsida. Exempelvis kan innehavaren sätta upp ett krav på lösenord för åtkomst eller reglera webbsidan på så sätt att den endast är tillgänglig för datorer med ett specifikt geografiskt ursprung. Innehavaren av en webbsida kan också förhindra att ramlänkar skapas kopplade till webbsidan och på samma sätt kan även en skyddsåtgärd vidtas som förhindrar länkar som kopplar användaren direkt till en undersida utan att passera webbplatsens startsida⁷⁵. Till sist kan medlemskap krävas för tillgång till en webbsida, vilket ibland förutsätter att medlemmen erlägger betalning⁷⁶.

Som beskrivet ovan har verkningsfulla tekniska åtgärder getts ett rättsligt skydd i URL som gör ett kringgående av dem otillåtet⁷⁷.

⁷³ Rindforth, Petter. *Ensamrätt på internet?: en handledning i konsten att skydda dina personliga och kommersiella ensamrätter i globala nätverk*, 1998, s. 192.

⁷⁴ Westman, Daniel (2002), s.226.

⁷⁵ Carlén-Wendels, Thomas (2000), s. 180.

Westman, Daniel (2012), s. 804.

⁷⁶ Jfr omständigheterna i C More-fallet (se avsnitt 5.4).

⁷⁷ Se avsnitt 2.6.

4.6 Sammanfattning av kapitlet

Länkar är en förutsättning för att internet ska uppfylla sin roll som informations-spridare. Som hypertextlänkar klassificeras referens-, djup- och ramlänkar. Gemensamt för referens- och djuplänkar är att det länkade materialet öppnas i en ny webbsida. Gällande ramlänkar sker en form av inbäddning av materialet på webbsidan, materialet förmedlas alltså som en integrerad del av sidan. Även vid inline-länkar presenteras materialet som en integrerad del av webbsidan. Vid användning av ramlänkar och inline-länkar är det därför svårare för användaren att identifiera det hämtade materialets ursprung, i jämförelse med framförallt en referenslänk där det är tydligare för betraktaren att han förflyttas till en helt ny webbplats. Hur tydligt det är för användaren vid djuplänkning varierar beroende på utformningen av det dokument som länken hänvisar till. En djuplänk kan utformas på olika sätt och därmed framstå på olika sätt för besökaren och det finns alltså inte en mer enhetlig definition av djuplänkning än att det är en hänvisning direkt till materialet och inte till webbplatsens startsida.

Skillnaden mellan hypertextlänkar och inline-länkar är att den senare typen är en automatiserad länk som aktiveras direkt när användaren besöker webbsidan, utan krav på att denne klickar på länken, vilket krävs vid hypertextlänkning. Gemensamt för båda dessa typer är däremot att länken ger användarens dator instruktioner om var på internet informationen finns tillgänglig, och länkläggaren varken överför eller kopierar därför materialet som det länkas till i teknisk mening. Exemplet framställningen sker först hos användaren.

Uppdelningen mellan djuplänkning och referenslänkning har främst gjorts i juridiska hänseenden. Det kan därför finnas en risk för sammanblandning av teknisk terminologi och juridiska begrepp där de juridiska begreppen inte på ett korrekt och fullständigt sätt beskriver teknologin. Att kategorisera tekniska förfoganden utifrån juridiska begrepp och basera den rättsliga bedömningen på detta ska därför göras med försiktighet.

5 Praxis

5.1 Inledning

I detta kapitel redogör jag för svensk och EU-rättslig praxis av betydelse för denna uppsats. I ett flertal rättsfall har domstolar behandlat situationer där tekniken möter juridiken. Det första svenska avgörandet rörande hypertextlänkning kom år 2000, det så kallade MP3-målet⁷⁸. I fallet hade en person på sin webbsida, utan rättighetsinnehavarnas samtycke, länkat till ett stort antal musikfiler ("MP3-filer") som av andra personer, förmodligen olovligen, tillgängliggjorts på andra webbplatser. Länkningen hade skett på sådant sätt att när en besökare klickade på länken förflyttades han eller hon omedelbart till den webbadress som länken hänvisade till, det rörde sig enligt rättsfallet om så kallad djuplänkning. Om besökaren ville ha låten bekräftade man detta genom ett klick och MP3-filen med låten laddades då hem till användarens dator. Frågan i målet var om länkarna utgjorde ett rättsstridigt tillgängliggörande för allmänheten eller medverkan till sådant enligt 46 § URL. HD kom fram till att ett tillgängliggörande av ett verk på detta sätt är att betrakta som ett offentligt framförande. Enligt 47 § URL undantas däremot offentligt framförande av en ljudupptagning från utövande konstnärers och fonogramframställares ensamrätt och förfogandet var därmed inte straffbart.

Det norska napster-no-målet⁷⁹ och det tyska Paperboy-målet⁸⁰ är två andra exempel på fall som tolkat nationell rätt beträffande länkning i förhållande till upphovsrätten. Samtliga dessa tre fall avgjordes före genomförandet av InfoSoc-direktivet. I förarbetena till implementeringen av InfoSoc-direktivet i svensk rätt har MP3-målet diskuterats och föreskriver att djuplänkar i fortsättningen kommer att falla under överföringsrätten. Invändningar har däremot gjorts gällande denna slutsats. Stockholms universitet har bland annat avgett ett remissyttrande där de framfört att de bedömer det osäkert huruvida EU-domstolen skulle anse att djuplänkar är ett förfogande som faller inom ensamrätten och att säga att djuplänkar kommer att falla

⁷⁸ NJA 2000 s.292.

⁷⁹ Høyesteretts dom den 27 januari 2005, HR-200500133-A, sak nr. 2004/822.

⁸⁰ Bundesgerichtshofs dom den 17 juli 2003, I ZR 259/00.

inom överföringsrätten är därför att gå för långt. I förarbetena stadgas även att man utifrån rättsfallet inte kan dra någon slutsats beträffande vad som gäller för en så kallad referenslänk, som enligt förarbetena innebär en länk där det klart och tydligt framgår att man vid användningen av den hamnar på en annan webbplats.⁸¹ I doktrinen har det däremot framförts åsikter om att djuplänkar omfattas av överföringsrätten medan referenslänkar faller utanför⁸².

Det har alltså rått en viss oenighet kring vad som egentligen gäller. 2014, alltså efter direktivets genomförande, kom däremot ett avgörande som har skapat viss klarhet på området, det så kallade Svensson-målet. Nedan följer en redovisning av målet samt ytterligare två fall med relevans för uppsatsen.

5.2 C-466/12 – Svensson m.fl.

5.2.1 Allmänt om målet

13 februari 2014 publicerade EU-domstolen ett förhandsavgörande i det så kallade Svensson-målet, vilket har kommit att bli en milstolpe i frågan om hypertextlänkning till ett upphovsrättsligt skyddat verk kräver upphovsmannens godkännande. EU-domstolen tog ställning i frågan efter att Svea hovrätt begärt ett förhandsavgörande från domstolen. Efter förhandsavgörandet publicerades kom hovrätten med ett slutligt beslut i augusti 2014.

5.2.2 Omständigheterna i målet

Fyra journalister hade skrivit tidningsartiklar som lovligen hade publicerats i tidningen Göteborgs-Posten och på Göteborgs-Postens webbplats, vilka samtliga betraktas som litterära verk enligt 1 § URL.

⁸¹ Prop. 2004/05:110 s.70f.

⁸² Olsson, Henry. *Copyright Svensk och internationell upphovsrätt*. (7 uppl.) Stockholm: Nordstedts Juridik, 2006, s. 118.

Företaget Retriever Sverige bedriver en webbplats som tillhandahåller listor med klickbara länkar till artiklar som publicerats på andra webbplatser, på begäran och enligt önskemål från kunden. När kunden klickar på länken förflyttas denne direkt till respektive hemsida där artiklarna kan läsas. Retriever Sverige har i fallet tillhandahållit länkar till de tidningsartiklar som de fyra journalisterna skrivit, som även var fritt tillgängliga på Göteborgs-Postens webbplats.

Journalisterna, klagandena i målet, väckte talan mot Retriever Sverige vid Stockholms tingsrätt och yrkade på skadestånd med hänvisning till att bolaget utan klagandenas tillåtelse hade nyttjat vissa av deras artiklar genom att göra dem tillgängliga för sina kunder. Retriever bestred yrkandena.

5.2.3 Tingsrättens bedömning⁸³

Tingsrättens svarade bland annat på frågan om länkning kan utgöra ett tillgängliggörande för allmänheten genom överföring i strid med URL. Domstolen diskuterade att doktrinen gör en åtskillnad rättsligt mellan olika slags länkar, till exempel djuplänkar och referenslänkar där användaren vid den förstnämnda typen oftast inte märker att han eller hon förflyttats till en annan webbplats, till skillnad mot referenslänkar där detta klart och tydligt framgår. Huvudspåret i doktrinen har varit att referenslänkar inte ska anses utgöra ett tillgängliggörande för allmänheten genom överföring till allmänheten, en utgångspunkt som Tingsrätten använder sig av. Tingsrätten kommer fram till att det har varit klart och tydligt för användaren att denne förflyttats till en annan internetadress och det rör sig därför om referenslänkning. Länkarna har därmed inte medfört att artiklarna tillgängliggjorts för allmänheten och käromålet ska därför lämnas utan bifall.

Klagandena överklagade domen till Svea Hovrätt.

⁸³ Stockholms tingsrätt 2010-06-11 i mål T 7263-07.

5.2.4 Hovrättens bedömning

Svea hovrätt framförde att den avgörande frågan i målet var om de länkar som Retriever tillhandahöll ska anses utgöra en överföring till allmänheten av det verk som respektive länk hänvisade till. InfoSoc-direktivet innehåller inte någon närmare vägledning gällande vilka förfoganden som omfattas av begreppet överföring till allmänheten i art. 3.1. Svea hovrätt förklarade därför målet vilande och ställde följande tolkningsfrågor till EU-domstolen:

- "1) Om någon annan än innehavaren av upphovsrätten till ett visst verk tillhandahåller en klickbar länk till verket på sin webbsida, är det då fråga om överföring till allmänheten av verket på sådant sätt som avses i artikel 3.1 i [direktiv 2001/29]?"
- 2) Påverkas bedömningen [av fråga 1] av om verket som länken hänvisar till finns på en webbsida på internet som kan komma åt av envar utan begränsningar eller om åtkomsten är begränsad på något sätt?"
- 3) Bör man, vid bedömningen [av fråga 1], göra någon skillnad mellan fallen då verket, efter att användaren klickat på länken, presenteras på en annan webbsida respektive då verket efter användarens klickande presenteras på ett sätt som ger intryck av att det sker på samma webbsida?"
- 4) Är det möjligt för en medlemsstat att föreskriva ett mer omfattande skydd för upphovsmannens ensamrätt genom att låta överföring till allmänheten omfatta fler förfoganden än vad som följer av artikel 3.1 i [direktiv 2001/29]?"⁸⁴

5.2.5 EU-domstolens bedömning i frågorna 1-3

EU-domstolen valde att pröva frågorna 1-3 gemensamt. Art. 3.1 i InfoSoc-direktivet stadgar att upphovsmannen ska ha en ensamrätt att tillåta eller förbjuda varje överföring till allmänheten av deras verk. Bestämmelsen innehåller alltså två kumulativa rekvisit, nämligen *överföring* av ett verk och överföring av detta verk till *allmänheten*.

EU-domstolen framför i avgörandet att för att upphovsmän ska säkerställas en hög skyddsnivå i enlighet med skälen till direktivet måste begreppet *överföring* ges en vidsträckt innebörd. För att det ska föreligga en *överföring* är det enligt InfoSoc-

⁸⁴ Svea hovrätt 2012-09-18 i mål T 5923-10 Aktbilaga 70.

direktivet till exempel tillräckligt att verket görs tillgängligt för en publik på ett sådant sätt att de personer som tillhör denna kan få tillgång till verket, oberoende av om dessa har utnyttjat denna möjlighet eller inte. Domstolen påpekar att en klickbar länk till ett skyddat verk, som publicerats på en annan webbsida utan begränsningar, ger användarna av den webbplats som tillhandahåller länken en direkt tillgång till dessa verk. Att tillhandahålla klickbara länkar till skyddade verk under de förhållanden som är aktuella i det nationella målet utgör därför ett tillgängliggörande och därmed en *överföring* i den mening som avses i art. 3.1 i direktivet.

Kravet på överföring av det skyddade verket till *allmänheten* innebär att verket måste överföras till ett obestämt antal potentiella mottagare som utgörs av ett ganska stort antal personer. En överföring som sker genom klickbara länkar på en webbplats riktar sig mot samtliga potentiella användare av denna webbplats, vilket är ett obestämt och relativt stort antal mottagare. Den som driver en sådan webbplats anses under dessa förhållanden därför genomföra en *överföring till allmänheten*.

I förevarande mål har överföringen avsett samma verk som den ursprungliga överföringen och båda överföringarna har genomförts med samma teknik, nämligen via internet. För att en sådan överföring ska omfattas av begreppet *överföring till allmänheten* i enlighet med art. 3.1 i InfoSoc-direktivet så måste den vara riktad till en *ny publik* enligt rättspraxis. Med *ny publik* menas en publik som verkets upphovsman inte betraktade när denne lämnade sitt tillstånd till den ursprungliga överföringen till allmänheten. Om det inte är fråga om någon *ny publik* utgör inte den klickbara länken ett upphovsrättsintrång och ett medgivande från verkets upphovsman krävs därmed inte.

Domstolen konstaterade att ett tillgängliggörande genom klickbara länkar till verken i fråga inte innebär att verken överförs till en *ny publik*. Om samtliga användare av den webbsida som tillhandahöll den klickbara länken kunde få direkt tillgång till verken på den webbplats där dessa ursprungligen tillgängliggjorts, utan att den som driver den förstnämnda webbplatsen vidtagit någon särskild åtgärd, anses användarna av den webbplatsen vara potentiella mottagare av den ursprungliga överföringen. Användarna är därmed en del av den publik som upphovsmannen beaktade när de lämnade sitt tillstånd till den ursprungliga överföringen. Webbplatsen som

tillgängliggjorde den ursprungliga överföringen var i det här fallet inte föremål för någon begränsning och samtliga internetanvändare hade därför fri tillgång till webbsidan. Detta utgör samma publik som den webbsida som tillhandahöll länkarna riktar sig till, alltså samtliga internetanvändare.

Om det istället var så att det fanns en begränsning i när eller vilka som kunde ta del av verket på den webbplats på vilken de skyddade verken finns, exempelvis att det krävs att man är abonnent, och en klickbar länk möjliggör ett kringgående av denna begränsning, ska samtliga användare som inte kan ta del av den ursprungliga överföringen betraktas som en *ny publik* som verkets upphovsman inte tagit i beaktande när denne lämnade sitt tillstånd till den ursprungliga överföringen. Ett medgivande från upphovsmannen krävs därför för att tillhandahålla en sådan klickbar länk.

Slutsatsen påverkas däremot inte av om situationen vore sådan att verket visas på ett sådant sätt att internetanvändarna, när de klickat på länken, skulle få intrycket av att det visas på samma webbplats som den där länken finns, trots att verket egentligen kommer från en annan webbplats. En sådan omständighet påverkar nämligen inte slutsatsen om tillhandahållandet utgör en överföring till allmänheten.

Svar på frågorna 1-3 blir därför att art. 3.1 i InfoSoc-direktivet ska tolkas på ett sådant sätt att tillhandahållandet på en webbplats av klickbara länkar till verk, som är fritt tillgängliga på en annan webbplats, inte utgör en överföring till allmänheten i enlighet med denna bestämmelse.

5.2.6 EU-domstolens bedömning i fråga 4

Fråga 4 är ställd för att få klarhet i huruvida art. 3.1 i InfoSoc-direktivet ska tolkas på ett sådant sätt att den utgör hinder för en medlemsstat att utöka skyddet för upphovsmännen genom att föreskriva att begreppet överföring till allmänheten omfattar fler förfoganden än de som avses i denna bestämmelse.

Denna fråga är inte av relevans för denna uppsats och ska därför endast beröras i korthet. Svaret på frågan är att art. 3.1 i InfoSoc-direktivet ska tolkas på så sätt att den utgör ett hinder för en medlemsstat att föreskriva ett mer omfattande skydd för upphovsmannen genom att låta begreppet överföring till allmänheten omfatta fler förfoganden än dem som avses i denna bestämmelse. InfoSoc-direktivet syftar nämligen till att motverka rättsliga skillnader och osäkerhetskällor gällande skyddet av upphovsrätten enligt skäl 1,6 och 7 i direktivet.

5.2.7 Beslut i hovrätten

Klagandena återkallade sina överklaganden efter EU-domstolens bedömning och begärde att hovrätten skulle avskryva målet, en begäran som hovrätten följde genom beslut den 26 augusti 2014. Tingsrättens dom står därmed fast.⁸⁵

5.3 C-348/13 BestWater International

5.3.1 Allmänt om målet

25 juni 2013 begärde Bundesgerichtshof, högsta instans i Tyskland för civil- och brottmål, ett förhandsavgörande från EU-domstolen som besvarades genom beslut C-348/13 den 21 oktober 2014. Avgörandet har vid tidpunkten för uppsatsen endast publicerats på tyska och franska och redogörelsen nedan utgår därför från andrahandskällor.

5.3.2 Omständigheter i målet

Företaget BestWater International GmbH ("BestWater") skapade en reklamfilm för sin verksamhet som hade tillgängliggjorts fritt för allmänheten på webbplatsen YouTube, dock utan BestWaters samtycke. Två personer, Michael Mebes och Stefan Potsch, som arbetade som oberoende handelsagenter för två av företagets

⁸⁵ Protokoll Svea hovrätt 2014-08-26 i mål T 5923-10 Aktbilaga 96.

konkurrenter, publicerade sedan denna reklamfilm på företagets hemsidor inbäddat genom en ramlänk till YouTube-filmen utan BestWaters samtycke.⁸⁶

BestWater väckte talan mot Michael Mebes och Stefan Potsch och gjorde gällande att svarandena genom detta agerande gjort sig skyldiga till ett upphovsrättsintrång i förhållande till filmen⁸⁷. Bundesgerichtshof begärde ett förhandsavgörande från EU-domstolen om tolkningen av art. 3.1 i InfoSoc-direktivet och ställde följande tolkningsfråga:

”Utgör infogande på en egen webbplats av annans verk som har gjorts tillgängligt för allmänheten på annans webbplats under de omständigheter som föreligger i det nationella målet överföring till allmänheten i den mening som avses i artikel 3.1 i direktiv 2001/29/EG, även om verket som tillhör annan därmed inte överförs till en ny publik och överföringen inte sker genom användning av en särskild teknik som skiljer sig från den teknik som använts för den ursprungliga överföringen?”⁸⁸

5.3.3 EU-domstolens bedömning

En inbäddad ramlänk innebär att när besökaren klickar på länken startar det skyddade verket att visas samtidigt som det strömmas från den webbsida där det finns publicerat, som i fallet är YouTube, utan att lagras på den webbsida där det visas, i detta fall konkurrenternas hemsidor. Det skyddade verket presenteras däremot som en integrerad del av den hemsida från vilken länkningen görs.⁸⁹

EU-domstolen inleder sin bedömning med att hänvisa till Svensson-målet. Varken i detta fall eller i det nuvarande målet användes någon annan typ av teknik vid tillgängliggörandet genom länken än den som användes vid den ursprungliga

⁸⁶ Van der Sar, Ernesto. *Embedding Is Not Copyright Infringement*, EU Court Rules | TorrentFreak. TorrentFreak, 2014. Tillgänglig på: <http://torrentfreak.com/embedding-copyright-infringement-eu-court-rules-141025/> (Hämtad 2015-04.22).

⁸⁷ Sandart.se. *EU-domstolens mål C-348/13; BestWater International ./. Mebes m.fl.*, 2014. Tillgänglig på: <http://www.sandart.se/source.php/1583781/Sammanfattning%20BestWater%202014-11-10.pdf> (Hämtad 2015-04-23).

⁸⁸ Curia.europa.eu. *Begäran om förhandsavgörande framställd av Bundesgerichtshof (Tyskland) den 25 juni 2013 – BestWater International GmbH mot Michael Mebes, Stefan Potsch (Mål C-348/13)*, 2013. Tillgänglig på:

<http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=143224&pageIndex=0&doclang=SV&mode=req&dir=&occ=first&part=1&cid=244782> (Hämtad 2015-04.22).

⁸⁹ Se avsnitt 4.4.2.

överföringen. För att en hypertextlänk till ett fritt tillgängligt upphovsrättsligt skyddat verk då ska utgöra en ny överföring till allmänheten måste verket anses tillgängliggjort för en ny publik. Rör det sig varken om en annan teknik eller en ny publik krävs inte rättighetsinnehavarens tillstånd vid överföringen genom en hypertextlänk. En ny publik är som ovan beskrivet en publik som rättighetsinnehavaren inte tog hänsyn till vid givandet av tillståndet till den ursprungliga överföringen.⁹⁰

I Svensson-avgörandet fastställde EU-domstolen att det inte har någon betydelse hur verket presenteras på hemsidan. Domstolen gör alltså ingen skillnad på om användaren tydligt förflyttas till en annan hemsida eller om verket framstår som en del av den aktuella webbsidan. Att reklamfilmen i det här fallet är inbäddad genom en ramlänk och presenteras som en integrerad del av webbsidan från vilken länkningen görs tillmäts därmed ingen betydelse.⁹¹

Domstolen fastställde därmed att en inbäddning av ett skyddat verk genom en ramlänk i sig inte innebär att verket överförs till en ny publik. Detta förutsätter, precis som i Svensson-målet, att det skyddade verket finns fritt tillgängligt för allmänheten på den webbsida till vilken länken hänvisar. Den ursprungliga publiken som upphovsrättsinnehavaren tog hänsyn till när han tillät denna överföring omfattar då samtliga internetanvändare.⁹² Tillgänggörandet genom en ramlänk i detta fall är därmed inte att betrakta som en överföring till allmänheten i enlighet med art. 3.1 InfoSoc-direktivet.

5.4 C-279/13 C More Entertainment

C More Entertainment ("C More") är en betal-TV-kanal som bland annat direktsänder ishockeymatcher på sin webbplats. Svarande i målet, Linus Sandberg, hade på sin hemsida lagt ut hypertextlänkar till C Mores webbsändningar av två ishockeymatcher.

⁹⁰ Schuetze, Benjamin. *Bestwater: CJEU embeds decision on framed content in order* | *Kluwer Copyright Blog*. kluwercopyrightblog.com, 2014. Tillgänglig på: <http://kluwercopyrightblog.com/2014/11/03/bestwater-cjeu-embeds-decision-on-framed-content-in-order/> (Hämtad 2015-04-23).

⁹¹ Sandart.se. *EU-domstolens mål C-348/13; BestWater International ./. Mebes m.fl.*, 2014.

⁹² Sandart.se. *EU-domstolens mål C-348/13; BestWater International ./. Mebes m.fl.*, 2014.

Dessa matcher kunde på C Mores hemsida endast ses samtidigt som de spelades och inte vid valfri tidpunkt. Endast betalande besökare hade tillgång till materialet. Sändningens domännamn skyddades alltså av en betalvägg och enligt C More var materialet inte sökbart på webben. Länkarna på svarandes webbsida möjliggjorde ett kringgående av den betalvägg som satts upp av C More och genom att klicka på länkarna kunde alltså användaren få tillgång till ishockeymatcherna utan att erlagga betalning.

Svarandes webbsida var tillgänglig för allmänheten och genom att klicka på länken fick användaren direkt tillgång till sändningarna i ett särskilt fönster. Det framgick inte från vilken webbadress sändningen kom. C More, rättighetsinnehavaren till matcherna, gjorde gällande att detta utgjorde ett intrång i deras ensamrätt att tillgängliggöra verken för allmänheten.

Målet avgjordes först i tingsrätten. Tingsrättens dom överklagades sedan till hovrätten, varifrån det sedan överklagades till HD. Prövningstillstånd har meddelats och frågan i HD var om svaranden genom att på sin webbsida skapa en länk till de i sig lagliga sändningarna har gjort intrång i rättighetsinnehavarnas rätt att överföra verket till allmänheten i 2 § 3st 1p. och 46 § 3 st URL.

HD valde att ställa följande tolkningsfrågor till EU-domstolen;

- ”1. Omfattar begreppet överföring till allmänheten, i den mening som avses i artikel 3.1 i infosocdirektivet, åtgärden att på en webbsida som är tillgänglig för envar tillhandahålla en klickbar länk till ett verk som sänds ut av den som innehar upphovsrätten till verket?
2. Har det någon betydelse för bedömningen av frågan i punkten 1 på vilket sätt länkningen görs?
3. Spelar det någon roll om tillgängligheten till det verk vartill länkning sker är på något sätt begränsad?
4. Får medlemsstaterna föreskriva en mer omfattande ensamrätt för upphovsmannen genom att låta överföring till allmänheten omfatta fler förfoganden än de som anges i artikel 3.1 i infosocdirektivet?

5. Får medlemsstaterna föreskriva en mer omfattande ensamrätt för rättighetshavaren genom att låta överföring till allmänheten omfatta fler förfoganden än de som anges i artikel 3.2 i infosocdirektivet?⁹³

14 oktober 2014 beslutade sig HD däremot att delvis återkalla begäran om förhandsavgörande från EU-domstolen i och med att frågorna 1-4 blivit besvarade genom avgörandet i Svensson-målet⁹⁴. Begäran om förhandsavgörande såvitt avser fråga 5 vidhölls däremot men eftersom denna inte ska behandlas inom ramen för denna uppsats görs ingen redogörelse av EU-domstolens bedömning⁹⁵. Hur HD efter Svensson-avgörandet bedömer rättsläget är oklart eftersom domstolen vid tiden för uppsatsskrivandet ännu inte har avgjort målet.

5.5 Sammanfattning av kapitlet

Två förhandsavgöranden från EU-domstolen beträffande länkning på internet har alltså kommit sedan införandet av InfoSoc-direktivet och ensamrätten för upphovsmannen att överföra ett verk till allmänheten, där ett första steg har tagits mot att klargöra vad som egentligen gäller. Båda fallen behandlar så kallade hypertextlänkar. EU-domstolen fastställer i Svensson-målet att tillhandahållandet av hypertextlänkar till verk som är fritt tillgängliga på internet inte anses utgöra en överföring till allmänheten i enlighet med art. 3.1 i InfoSoc-direktivet. I BestWater-fallet bekräftar EU-domstolen att detta gäller även för ramlänkar, där det upphovsrättsliga verket bäddas in på länkläggarens webbsida. I ett tredje fall, C-More Entertainment, valde HD att återkalla de flesta av sina frågor till EU-domstolen med hänvisning till avgörandet i Svensson-målet, vilket tyder på att det kunnat ge en viss vägledning för rättstillämpningen.

⁹³ Protokoll HD 2013-05-15 i mål B 3510-11 Aktbilaga 17.

⁹⁴ Hogstodomstolen.se. *Högsta domstolen - Begäran om förhandsavgörande*, 2015. Tillgänglig på: <http://www.hogstodomstolen.se/Avgoranden/Begaran-om-forhandsavgorande/> (Hämtad 2015-03-20).

⁹⁵ Se vidare mål C-279/13 C More Entertainment AB mot Linus Sandberg (domstolens dom den 26 mars 2015).

6 Analys

6.1 Hur är relevant svensk och EU-rättslig lagtext gällande upphovsmannens ensamrätt utformad?

I den svenska upphovsrättslagen, InfoSoc-direktivet samt ett flertal internationella överenskommelser regleras upphovsmannens ensamrätt att tillgängliggöra ett upphovsrättsligt skyddat verk för allmänheten genom att överföra verket till allmänheten. Genom sitt medlemskap i EU samt ingåendet av internationella överenskommelser har Sverige förbundit sig att upprätthålla de minimikrav för upphovsmannens ensamrätt som direktivet och överenskommelserna kräver.

Av art 3.1 i InfoSoc-direktivet följer att EU:s medlemsstater ska ge upphovsmän en ensamrätt att tillåta eller förbjuda varje överföring till allmänheten av deras verk. Detta gäller oberoende av om överföringen sker på trådbunden eller trådlös väg och det inbegriper situationer där ett verk görs tillgängligt för allmänheten på ett sådant sätt att enskilda ges tillgång till verket från en plats och vid en tidpunkt som de själva väljer.

Motsvarande bestämmelse infördes i den svenska upphovsrättslagen, Lag om upphovsrätt till litterära eller konstnärliga verk, år 2005. I lagens 2 § stadgas att upphovsmannen innehar, med undantag för vissa inskränkningar, en uteslutande rätt att förfoga över verket genom att göra det tillgängligt för allmänheten, i ursprungligt eller ändrat skick, i översättning eller bearbetning, i annan litteratur- eller konststart eller med annan teknik. Av paragrafens tredje stycke följer att ett verk exempelvis görs tillgängligt för allmänheten när det överförs till allmänheten. Detta sker när verket på trådbunden eller trådlös väg görs tillgängligt för allmänheten från en annan plats än den där allmänheten kan ta del av verket. Denna typ av tillgängliggörande innefattar en överföring som sker på ett sådant sätt att enskilda kan få tillgång till verket från en plats och vid en tidpunkt som de själva väljer.

Den svenska upphovsrätten följer alltså direktivets bestämmelse i art. 3.1 och av Svensson-avgörandet framgick att medlemsstater inte har rätt att föreskriva ett mer omfattande skydd än vad direktivet föreskriver. Inte heller får medlemsstater inskränka skyddet eftersom de förbundet sig att följa bestämmelserna i direktivet. Är ett tillgängliggörande lagligt i enlighet med direktivet är det alltså det även enligt URL, och tvärtom. Båda bestämmelserna är utformade på ett teknikneutralt sätt och kan därför aktualiseras oberoende av vilken teknik som används för att överföra verket till allmänheten. Motsvarande bestämmelser finns även i internationella överenskommelser som Bernkonventionen och WIPO-fördraget om upphovsrätt, vilka Sverige även har tillträtt och därför måste följa.

I denna kommande analys ska det diskuteras hur länkning på internet till upphovsrättsligt skyddade verk förhåller sig till ovan nämnda lagregler rörande upphovsmannens ensamrätt att överföra ett verk till allmänheten. Den centrala frågan är alltså huruvida tillhandahållandet av länkar innebär att skyddade verk som länken hänvisar till görs tillgängliga för allmänheten i upphovsrättslig mening, närmare bestämt om tillhandahållande av länkar till ett upphovsrättsligt skyddat verk kan innebära en överföring till allmänheten.

6.2 Utgör länkning till ett upphovsrättsligt skyddat verk en överföring till allmänheten?

6.2.1 Övergripande redogörelse

Av den tekniska beskrivningen i denna uppsats framgår att det finns olika typer av länkar. Länken kan vara utformad på så vis att när användaren klickar på den så visas det upphovsrättsliga verket antingen på en ny webbsida dit länken leder eller som en integrerad del av den webbsida som tillhandahåller länken. Det kan även handla om en automatiserad länk som visar det länkade materialet så fort användaren besöker en webbsida, utan att denne på annat sätt behöver aktivera länken. Man skiljer alltså på så kallade hypertextlänkar och inline-länkar. I och med detta är det inte möjligt att säga om länkar rent generellt är att betrakta som en överföring till allmänheten, och därmed ett upphovsrättsintrång, eller inte. Länkar kan rent tekniskt vara utformade på

olika sätt och de kan därför uppfattas på olika sätt av användaren. Bedömningen måste därför göras utifrån de olika typer av länkar som finns.

Ur ett tekniskt perspektiv sker det inte, vid varken hypertextlänkning eller inline-länkning, någon överföring av det länkade materialet från länkläggaren till användaren. Denna överföring sker endast mellan innehavaren av den webbsida dit länken leder och användaren. Rent tekniskt gör länkläggaren sig alltså inte skyldig till någon överföring av verket till allmänheten. Rättsligt kanske man däremot kan bedöma situationen annorlunda eftersom länken skapar en förutsättning för besökaren att få tillgång till materialet, något som ska diskuteras här nedan.

För att det ska vara fråga om en överföring till allmänheten i lagens mening krävs att två rekvisit är uppfyllda; *överföring* och *allmänheten*. I Svensson-målet konstaterar domstolen i enlighet med tidigare praxis att en *överföring* innebär att verket på något sätt görs tillgängligt så att allmänheten kan få tillgång till verket. Vidare fastställer EU-domstolen att klickbara hypertextlänkar till ett skyddat verk ger användarna av länken tillgång till verket, vilket innebär att länken utgör ett tillgängliggörande av verket och därmed också en *överföring* i enlighet med InfoSoc-direktivet. Nästa steg är att överföringen ska rikta sig till *allmänheten*. Av avgörandet framgår också att *allmänheten* avser ett obestämt antal potentiella mottagare som dessutom utgörs av ett ganska stort antal personer. En överföring genom klickbara länkar på en webbsida riktar sig mot samtliga potentiella användare av webbsidan, vilket utgör ett obestämt och relativt stort antal mottagare. Utifrån detta innebär det därmed att en klickbar länk till ett skyddat verk innebär att verket överförs till allmänheten.

När en länk hänvisar användaren vidare till ett upphovsrättsligt skyddat verk på en annan webbsida innebär det att verket vid ett tidigare tillfälle har tillgängliggjorts på internet. Överföringen som görs genom länken blir alltså sekundär. EU-domstolen konstaterar i Svensson-avgörandet att om denna senare överföring har gjorts med samma teknik som den ursprungliga överföringen, exempelvis genom internet, så måste den senare överföringen rikta sig mot en *ny publik* för att den ska omfattas av begreppet överföring till allmänheten i direktivets mening. Med *ny publik* avses en publik som upphovsmannen inte beaktade vid den ursprungliga överföringen till allmänheten. Frågan blir alltså om den som skapat den klickbara länken i och med

denna tillgängliggör verket för samma eller en annan obestämd krets av potentiella användare. Om den ursprungliga överföringen finns tillgänglig för internets samtliga användare, alltså inte omfattas av någon begränsning, är publiken densamma vid de båda överföringarna. Är tillgången till verket däremot begränsad på den webbsida dit verket ursprungligen överförts och den klickbara länken möjliggör ett kringgående av denna begränsning innebär det att verket genom länken tillgängliggörs för en publik som upphovsmannen inte tog hänsyn till vid den ursprungliga överföringen. Kravet på en *ny publik* är alltså uppfyllt. Om så är fallet krävs upphovsmannens samtycke för att länkläggaren inte ska göra sig skyldig till ett upphovsrättsintrång. EU-domstolens uppställande av kravet på en *ny publik* har däremot ifrågasatts av den anledningen att det inte finns stöd för denna tolkning i Infosoc-direktivet eller internationella överenskommelser, såsom exempelvis Bernkonventionen⁹⁶.

Detta resonemang utgår från EU-domstolens bedömning i Svensson-målet, vilket i sin tur utgår ifrån klickbara hypertextlänkar där det tydligt framgår för användaren att denne förflyttas till en annan webbsida. EU-domstolen gör inte en fullständig redogörelse i domen av vad som ska gälla beträffande länkning i förhållande till upphovsrätten. Domen är rätt så kortfattad och grundläggande skriven. Olika typer av länkar diskuteras till exempel inte och utifrån det resonemang som domstolen fört ska därför inte allt för långtgående slutsatser dras.

I BestWater har det bekräftats att samma bedömning gäller för ramlänkar, som också utgör hypertextlänkar men där materialet genom ramar istället presenteras som en integrerad del av länkläggarens webbsida. För länkläggaren innebär BestWater att denne inte gör sig skyldig till ett upphovsrättsintrång om denne bäddar in upphovsrättsligt skyddat material från en annan webbsida genom en ramlänk. Sker inbäddningen via en inline-länk är det däremot inte klart vad som gäller eftersom detta ännu inte har behandlats av EU-domstolen. Bedömningen beträffande rekvisiten *överföring* och *allmänhet* som gjorts ovan bör däremot kunna appliceras även på en inline-länk. Likaså vad det gäller kravet på en *ny publik* och att det endast är uppfyllt

⁹⁶ ALAI. *OPINION Proposed to THE EXECUTIVE COMMITTEE and adopted at its meeting, 17 SEPTEMBER 2014 * on the criterion "New Public", developed by the Court of Justice of the European Union (CJEU) , put in the context of making available and communication to the public.* Summary. 2014. Tillgänglig på: <http://www.alai.org/en/assets/files/resolutions/2014-opinion-new-public.pdf> (Hämtad 2015-04-23).

om man kringgår en begränsning beträffande tillgången till den ursprungliga överföringen. I både Svensson och BestWater har EU-domstolen fastställt att det inte spelar någon roll för bedömningen hur verket presenteras på en webbsida. Det är alltså inte av betydelse om användaren tydligt förflyttas till en annan webbsida eller om verket framstår som en del av länkläggarens webbsida. Det faktum att en inline-länk gör att det upphovsrättsliga verket presenteras som en integrerad del av en webbsida borde därför inte göra att bedömningen bli annorlunda vid en inline-länk än en hypertextlänk.

EU-domstolen konstaterar alltså att användarens intryck av vad som faktiskt händer vid aktivering av länken inte har någon betydelse för bedömningen. Att utgå från hur användaren betraktar förflyttningen, alltså om denne märker den eller inte, skulle göra att bedömningen blev godtycklig. Användarens uppfattning påverkas till exempel av hur uppmärksam denne är samt vilka kunskaper användaren har om internet och dess uppbyggnad. Skulle domstolen välja att i framtiden utgå från användarens uppfattning är det viktigt att det på ett tydligt sätt klargörs vem man egentligen utgår från vid bedömningen, till exempel den genomsnittliga användaren. Som rättsläget ser ut idag ger alltså en kategorisering av hypertextlänkar utifrån användarens uppfattning inte någon vägledning i bedömningen hur olika typer av länkar förhåller sig till upphovsmannens ensamrätt. En uppdelning av olika typer av hypertextlänkar ska överlag göras med försiktighet eftersom oklarheter rörande begreppen lätt kan skapa förvirring.

Det tillvägagångssätt som EU-domstolen har använt sig av, med att exkludera användarens uppfattning från bedömningen, innebär att man endast fokuserar på det faktiska händelseförloppet och om länken är konstruerad på ett sådant sätt att den tekniska funktionen uppfyller kravet på tillgängliggörande. Frågan är däremot om graden av tillgängliggörande har betydelse för bedömningen och om en sådan gradering ens kan göras. Inline-länkar skulle i så fall kunna bedömas annorlunda än klickbara hypertextlänkar eftersom användaren direkt, utan att behöva aktivera länken, ges tillgång till materialet. Detta skulle eventuellt kunna betraktas som en större grad av tillgängliggörande. Av förarbetena till införandet av bestämmelsen överföring till allmänheten i URL framgår det däremot att alla former av tillhandahållande av verk på internet, oavsett verkstyp och oavsett om verket görs

tillgängligt på begäran eller på annat sätt, bedöms som en överföring till allmänheten. Detta tyder på att det inte är någon skillnad på hypertextlänkar där länken aktiveras genom ett klick, alltså på begäran, eller automatiskt, som är fallet vid en inline-länk.

Ovan gjorda resonemang för hur inline-länkar kan komma att bedömas är endast spekulationer och det går inte att utesluta att EU-domstolen skulle bedöma en sådan typ av länk annorlunda än en hypertextlänk.

6.2.2 Länkar som kringgår begränsningar

Sammanställningen ovan är gjord utifrån förutsättningen att det upphovsrättsligt skyddade verket finns fritt tillgängligt på internet. Innehavaren av en webbsida kan som klargjorts ovan begränsa den publik som kan ta del av verket genom att använda sig av en teknisk skyddsåtgärd. Om en länk möjliggör ett kringgående av en begränsning kan det vara att betrakta som en överföring till allmänheten enligt Svensson-domen. Anledningen till detta är att länken då inte bara kan ses som en hänvisning till verket, utan även ett skapande av en möjlighet att få tillgång till verket som utan länken inte hade varit möjlig. En *ny publik* som upphovsmannen inte tog hänsyn till vid den ursprungliga överföringen får då tillgång till verket. Det blir alltså en skillnad i bedömningen om verket som länken leder till är fritt tillgängligt på internet eller inte.

Vad en begränsning egentligen innebär har EU-domstolen inte klargjort. I Svensson-målet skriver domstolen: *”För det fall en klickbar länk gör det möjligt för användarna av den webbplats på vilken länken återfinns att kringgå begränsningar – som ställts upp av den webbplats på vilken det skyddade verket finns i syfte att endast abonnenter ska ges tillgång till verket – och således utgör en åtgärd utan vilken användarna inte skulle kunna ta del av verken i fråga...”*. Ur detta uttalande kan några vidare slutsatser inte dras gällande definitionen av begreppet begränsning, förutom att ett uppställande av ett krav på abonnemang för tillgång till verket bör anses som en sådan. I C More-fallet rörde det sig om länkar till verk som omfattades av tekniska skyddsåtgärder. Däremot diskuterade EU-domstolen inte detta faktum vidare i förhandsavgörandet eftersom frågor rörande detta återkallades av HD med

hänvisning till Svensson-målet. Hur HD väljer att tolka uttalandet i Svensson-målet rörande begränsningar är inte klargjort eftersom målet i HD ännu inte är avgjort.

Frågan är till exempel hur en situation bedöms där webbplatsägaren till en, i teknisk mening, fritt tillgänglig webbsida föreskriver ett förbud mot att länka eller på annat sätt uttrycker en motvilja mot länkning till det upphovsrättsligt skyddade verket? Utgör detta en begränsning som kan innebära att en länk till materialet utgör en överföring till allmänheten i lagens mening? Upphovsmannen har ensamrätt att genomföra, tillåta eller förbjuda att deras verk överförs till allmänheten. Eftersom EU-domstolen däremot har fastställt i både Svensson och BestWater att en hypertextlänk inte utgör en överföring till allmänheten i direktivets mening så kräver förfogandet inte heller upphovsmannens samtycke. Att upphovsmannen föreskriver ett förbud mot länkning på en webbsida bör därmed inte medföra att ett tillhandahållande av en hypertextlänk till webbsidan innebär en överföring till allmänheten i rättslig mening. Det kan alltså förmodligen inte likställas med att ålägga en webbsida med en verkningsfull teknisk skyddsåtgärd. Vad som gäller vid en inline-länk kan vara annorlunda eftersom det inte är klart hur EU-domstolen bedömer en sådan typ av länk.

En annan fråga är hur EU-domstolen ställer sig till ”dåliga” tekniska begränsningar och vart gränsen egentligen går för en sådan åtgärd. Kanske kan man tänka sig att samma princip som gäller för skydd för tekniska åtgärder i 52 § URL ska gälla även här och att åtgärden måste vara verkningsfull för att anses som en begränsning som kan göra att ny publik-kriteriet blir uppfyllt vid ett kringgående. Detta är däremot oklart och ingen slutsats kan dras gällande en sådan situation.

6.2.3 Länkar till lovligen respektive olovligen tillgängliggjort material

En uppdelning av fall där ett upphovsrättsligt skyddat verk lovligen respektive olovligen, alltså med eller utan upphovsmannens samtycke, ursprungligen har tillgängliggjorts på internet kan vara aktuell att göra vid bedömningen av frågan huruvida länkar kan utgöra ett intrång i upphovsmannens ensamrätt. I Svensson-fallet

hade verket lovligen publicerats i tidningen Göteborgsposten och på deras hemsida och i domen diskuteras inte om detta har någon betydelse eller hur bedömningen skulle ha gjorts om materialet olovligen publicerats. I BestWater hade reklamfilmen däremot publicerats på YouTube utan rättighetsinnehavarens samtycke. EU-domstolen kom i målet fram till att ramlänkar till reklamfilmen inte var att betrakta som ett intrång i upphovsmannens ensamrätt. Huruvida denna bedömning gjordes utifrån det faktum att upphovsmännen påstått att materialet publicerats olovligen är däremot oklart⁹⁷. Hur domstolen ställer sig till frågan är därför inte fastställt.

Om länken riktar sig till en *ny publik*, alltså en publik som upphovsmannen inte betraktade vid den ursprungliga överföringen till allmänheten, innebär det ett intrång i upphovsmannens ensamrätt. Om den ursprungliga överföringen av verket har skett utan upphovsmannens tillstånd så har denne aldrig tagit någon publik i beaktande överhuvudtaget. Detta skulle kunna innebära att en länk till ett olovligen överfört verk utgör en överföring till allmänheten eftersom kravet på en *ny publik* då blir uppfyllt. Detta trots att samma krets av personer kan tillgängliggöra sig verket på båda webbsidorna. Skulle så vara fallet, att det bedöms som en *ny publik*, innebär det att den som skapar en länk till ett upphovsrättsligt skyddat verk som finns fritt tillgängligt på internet alltid måste kontrollera att materialet tillgängliggjorts på internet med rättighetsinnehavarens samtycke. Annars riskerar länkläggaren att orsaka ett upphovsrättsintrång.

Om ett verk ursprungligen tillgängliggjorts på internet lovligen eller olovligen är svårt för länkläggaren att ha kännedom om. Länkskaparen har förmodligen ingen aning om vem som tillgängliggjort materialet, det vill säga om det rör sig om upphovsmannen eller någon annan. Och om någon annan än upphovsmannen ursprungligen tillgängliggjort materialet, har denne kanske ingått ett licensavtal med upphovsmannen och därigenom erhållit tillåtelse att förfoga över verket på detta sätt. Denna information har länkläggaren sannolikt inte tillgång till och kan även vara svår att inhämta. Att generellt säga att länkar till olovligen tillgängliggjorda upphovsrättsliga verk på internet utgör en överföring till allmänheten i direktivets mening skulle därför medföra långtgående konsekvenser där länkskapandet i de flesta

⁹⁷ Rosen, Jan. *Unionsdomstolen på kollisionskurs med internationell upphovsrätt. NIR*, (nr 5, 2014), s.665.

fall skulle hämmas, eftersom en utomstående sällan kan vara helt säker på att verket tillgängliggjorts lovligen. Det skulle därför innebära en stor risk att skapa en länk, en risk som alla kanske inte vill ta. Hur stor risken blir beror på vilket straff ett intrång kan medföra. För böter och fängelse krävs till exempel uppsåt eller grov oaktsamhet och man måste alltså i så fall påvisa kännedom om att den ursprungliga överföringen gjorts utan upphovsmannens samtycke. Kännedom får länkläggaren anses ha haft om vissa aktsamhetsåtgärder inte har vidtagits av denne. Exakt vilka kontrollåtgärder som krävs för att uppsåt eller grov oaktsamhet ska anses föreligga är däremot inte klargjort, utan beror på omständigheterna i det enskilda fallet. Vilka konsekvenser det skulle ha för länkskapandet om EU-domstolen gjorde en skillnad på länkar till lovligen eller olovligen tillgängliggjorda verk beror alltså på hur stor risk ett länkskapande skulle medföra, vilket inte är helt tydligt.

Problemet med att material olovligen publicerats på internet kanske därför endast bör beröra den som genomfört den ursprungliga olovligen överföringen och upphovsmannen. Det kan däremot ha stor betydelse för upphovsmannen att stärka skyddet även i förhållande till länkläggaren. Länkar är som sagt ett effektivt sätt att nå fram till information. Att länka till det olovligen överförda verket kan göra att fler når materialet och att skadan därmed förvärras. Ett stort behov finns alltså att klargöra hur bedömningen påverkas av om materialet lovligen eller olovligen ursprungligen tillgängliggjorts på internet.

6.3 Är EU-domstolens praxis ändamålsenlig?

Ett flertal faktorer bör beaktas vid fastställandet av länkarnas rättsliga status i förhållande till upphovsrätten. Hänsyn måste först och främst tas till upphovsmannens ekonomiska intresse av en stark ensamrätt, men även till dennes intresse av de ideella rättigheterna som följer med ensamrätten. Därefter är det viktigt att beakta intresset av yttrande- och informationsfrihet. Till sist måste man iaktta länkars fundamentala funktion för webben, vilket är viktigt att förstå när man ska överväga huruvida det är tillåtet att skapa dem eller om det ska införas restriktioner gällande användandet. De två sistnämnda intressena är tätt sammankopplade i och med att internet är ett betydelsefullt forum för medborgare att utöva sin yttrande- och informationsfrihet.

Det gäller alltså att hitta en lösning som på ett bra sätt balanserar dessa intressen, vilket är en avvägning som eftersträvas att upprätthållas i lagstiftningen.

Att generellt betrakta länkar till ett upphovsrättsligt skyddat verk som en överföring till allmänheten skulle få långtgående konsekvenser. Länkar är som sagt en grundbult för internets funktion och att förhindra denna möjlighet skulle slå hårt mot nätverket. Svensson och BestWater kan därför vara en lämplig lösning på förhållandet mellan behovet av länkning, och därmed intresset av en stark informations- och yttrandefrihet, och upphovsmannens ensamrätt att överföra verket till allmänheten. Genom att fastslå att hypertextlänkar till fritt tillgängliga upphovsrättsliga verk inte utgör ett upphovsrättsintrång tar domstolen hänsyn till informations- och yttrandefriheten samt möjligheten till en framtida användning av internets, som informationsspridare, viktigaste verktyg – länkar. Domen fastställer även att länkar till upphovsrättsligt skyddade verk i vissa fall kan betraktas som en överföring till allmänheten, vilket därför stadgar ett visst skydd även för upphovsmännen.

Det finns däremot anledning att ifrågasätta om balansen mellan intressena är väl avvägd eller om inte ett starkare skydd för upphovsmannen kanske ändå bör skapas. Eftersom EU-domstolen konstaterar att det inte spelar någon roll för bedömningen hur verket presenteras kan man tolka det som att efter den ursprungliga överföringen gjorts kan vem som helst länka till verket på sin egen webbsida, exempelvis genom en ramlänk där verket presenteras som en integrerad del av webbsidan. En besökare kan då uppfatta det som att det är ägaren av denna webbsida som är upphovsman till verket. Detta går emot grundläggande principer inom upphovsrätten där man vill erkänna skaparens av ett konstnärligt eller litterärt verk bidrag till samhället genom att belöna denne med en ensamrätt. Likaså går det även emot tanken bakom upphovsmannens ideella rättigheter. Det bör därför diskuteras om det ska ställas krav på att det tydligt ska framgå vem som står bakom verket och var den ursprungliga överföringen har gjorts, trots att förfogandet inte är att betrakta som ett tillgängliggörande för allmänheten. Detta kan också vara en anledning till att man rent rättsligt borde göra en skillnad på länkar där verket presenteras som en integrerad del av webbsidan, alltså inline-länkar och ramlänkar, eftersom det då kan skapa en större förvirring gällande vem som faktiskt är upphovsman till verket. Det kan alltså finnas

ett större behov av skydd för upphovsmannen, framförallt i förhållande till den ideella rätten.

Utöver det faktum att det kan vara av betydelse för upphovsmannen att inte riskera att någon annan än denne ska uppfattas som upphovsman till verket kan det även finnas andra anledningar till att upphovsmän kan ha krav på att kontrollera hur länkar hänvisar till deras verk. Till exempel kan det vara viktigt för upphovsmannen vilken miljö och i vilket sammanhang deras verk presenteras i.

EU-domstolens avgöranden påverkar även rättighetsklareringen, som idag till stor del sker via upphovsrättsorganisationer. Som beskrivet i avsnitt 2.5 kan dessa organisationers position på marknaden liknas med en monopolistisk ställning där användaren får acceptera det pris som organisationen bestämmer. Utfallen i ovan nämnda rättsfall möjliggör en väg runt dessa höga tariffer vid användning av upphovsrättsligt skyddade verk på internet genom att istället länka till den webbsida som ursprungligen tillgängliggjort verket. Ett exempel kan vara att länka direkt till ett program som visas på SVTs webbsida istället för att betala en licens och ha rätt att visa upp det på sin egen webbsida på annat sätt än via länk. Rättighetsorganisationerna kan i ett sådant fall inte kräva ersättning. Detta är ett beteende som kanske inte hade aktualiserats om rättighetsorganisationerna var rimliga i sina krav, men i och med dagens situation så blir det inte möjligt att gå med på deras anspråk och betala de höga licensavgifterna eftersom affärerna då inte går ihop. En situation uppstår som inte är önskvärd för någon, konsumenten tvingas agera på ett sätt för att komma runt kraven på licens och ersättning uteblir till upphovsmännen.

Konsekvensen av avgörandena blir alltså att upphovsrättsinnehavare inte kan kräva licensintäkter vid hypertextlänkning till fritt tillgängliga verk. För att generera intäkter måste rättighetsinnehavaren istället fokusera på att upprätta betalkrav för tillgång till materialet där det ursprungligen överförts. Detta kommer i sin tur leda till att mängden information som gratis finns tillgängligt för allmänheten kommer att minska, vilket är tvärtemot vad internetanvändare idag efterfrågar. I framtiden kommer det däremot förmodligen bli ett scenario som internetanvändare tvingas acceptera om de vill få tillgång till exempelvis välskapta artiklar, eftersom upphovsmän vill ha betalt för sitt arbete och likaså vill tidningar kunna täcka sina

utgifter för licensavgifter. Hur EU-domstolens avgörande i Svensson och BestWater påverkar rättighetsklareringen och de ideella rättigheterna är endast ett sidospår som kan vara intressant att kort diskutera för förståelse för ämnet, det ryms däremot inte någon längre diskussion inom ramen för denna uppsats. Situationen som kan uppstå gällande rättighetsklareringen är av flera anledningar inte önskvärd. Däremot kanske problemet främst ligger i hur regleringen rörande avtalslicenser och upphovsrättsorganisationer är utformad.

Hur de olika intressena ska vägas mot varandra och vilken lösning som skapar den ultimata balansen är svårt att svara på. Att besvara frågan om EU-domstolens praxis är ändamålsenlig på så sätt att den lyckas upprätthålla en skäligen avvägning mellan rättigheter och intressen hos rättsinnehavare och användarna av skyddade verk är därför inte helt enkelt. Avgörandena stimulerar användandet av hypertextlänkar på internet kopplade till upphovsrättsliga verk eftersom de öppnar upp för möjligheten att använda hypertextlänkar utan att orsaka ett upphovsrättsintrång, förutsatt att de inte möjliggör ett kringgående av en begränsning. Detta är ett resultat som inte bör inskränka på upphovsmannens ekonomiska rättigheter allt för mycket. Frågan är nämligen om det finns något berättigat ekonomiskt intresse hos upphovsmannen av att hindra spridningen genom länkar av ett verk som de själva gjort fritt tillgängligt på internet.

Av stor betydelse för upphovsmannen är hur EU-domstolen bedömer en begränsning och länkar till ett olovligen tillgängliggjort verk på internet. Ännu är det som sagt inte helt klargjort vad en begränsning faktiskt innebär och vad för typ av åtgärd som krävs för att ett kringgående av en sådan genom en länk ska betraktas som ett upphovsrättsintrång. Att EU-domstolen däremot har uttalat sig i avgörandena om att ett sådant förfogande kan vara av betydelse för bedömningen är däremot principiellt viktigt och förhoppningsvis kommer snart ett avgörande där domstolen klargör vad som faktiskt gäller. Om upphovsmannen inte kan kontrollera tillgängligheten till sitt verk och riskera att samtliga internetanvändare kan komma att ta del av verket trots upprättande av hinder för detta så försvinner upphovsmannens rätt till sitt verk på internet. I och med internets betydelse idag är detta inte en önskvärd situation för varken upphovsmän eller samhället i stort. Att även klargöra om bedömningen skiljer sig beroende på om det upphovsrättsliga verket lovligt eller olovligen ursprungligen

har överförts till allmänheten på internet är också viktigt. Anser EU-domstolen att det är en skillnad, och att länkläggaren kan göra sig skyldig till upphovsrättsintrång om länken går till olovligt överfört material, innebär det ett starkare skydd för upphovsmannen medan intresset av information- och yttrandefriheten och länkningsmöjligheter på internet åsidosätts. Som framförts ovan blir däremot avgörande för hur en sådan bedömning skulle påverka länkskapandet vilka konsekvenser ett intrång skulle kunna medföra. Skadestånd eller vitesförbud kan alltid åläggas den som gör sig skyldig till ett upphovsrättsintrång. För böter och fängelse, alltså sanktioner av straffrättslig karaktär, krävs uppsåt eller grov oaktsamhet. Beroende på hur denna uppsåtsbedömning görs och vilka kontrollåtgärder som krävs att länkläggaren vidtar för att inte anses ha agerat med uppsåt eller grov oaktsamhet, varierar graden av risk för fängelse och böter. Ju högre risk, desto större konsekvenser har det för det framtida länkskapandet. Det finns därmed ett behov av att tydliggöra hur uppsåtsbedömningen ska göras och att kraven på kontrollåtgärder sätts på en skälig nivå för att inte inskränka länkskapandet samt informations- och yttrandefriheten orimligt mycket.

Som konstaterats i denna uppsats kvarstår fortfarande en del frågetecken gällande hur länkar på internet förhåller sig till upphovsmannens ensamrätt att överföra ett verk till allmänheten. Svaret på dessa frågor påverkar hur EU-domstolens avgöranden anses balansera det upphovsrättsliga skyddet och behovet av ekonomiska incitament för framtida skapande mot intresset av fri tillgång till information och yttrandefriheten. EU-domstolen har skapat en grund genom Svensson-målet som de nu ska bygga vidare på. De sista frågetecknen ska klargöras och EU-domstolen måste exempelvis besvara frågorna om vad *fritt tillgängligt* på internet faktiskt innebär och hur kriteriet *ny publik* egentligen ska tolkas. Beroende på svaren, kan utfallet gå i olika riktningar. Antingen kan domstolen komma att främja skyddet för upphovsmän i den digitala miljön eller så kan de gå mot att mer uppmuntra till fri spridning av information på internet och en utbredd yttrandefrihet. Förhoppningen är däremot att EU-domstolen lyckas hitta ett mellanläge där länkar till upphovsrättsliga verk fortsätter vara en vanlig företeelse på internet samtidigt som ett starkt rättsskydd för upphovsmannen upprätthålls. Hur utvecklingen fortskrider ska bli spännande att följa.

7 Slutsats

I Svensson och BestWater berörde EU-domstolen som sagt frågan om hur hypertextlänkar på internet till upphovsrättsligt skyddade verk förhåller sig till upphovsmannens ensamrätt att överföra verket till allmänheten i InfoSoc-direktivets mening. Det är av stor betydelse att avgöranden på området äntligen har kommit som förtydligar rättsläget. Detta gör att upphovsmannen i första stadiet, vid licensiering eller egen uppladdning av material på internet, kan ta i beaktande att verket lagenligt kan komma att spridas via länkar. Detta i sin tur kan göra att rättsinnehavaren till exempel väljer att ålägga verket med tekniska begränsningar. Målen ger tydliga svar på vissa frågor, men en del frågetecken kvarstår.

Att dra slutsatsen utifrån de förhandsavgöranden som kommit under 2014 från EU-domstolen att det är tillåtet att ohindrat länka till allt som finns fritt tillgängligt på internet är en missuppfattning. Det finns inte något klart och tydligt svar på frågan om länkning på internet till ett upphovsrättsligt skyddat verk utgör en överföring till allmänheten. EU-domstolen har endast behandlat hypertextlänkar och något svar på vad som gäller för inline-länkar finns därmed inte. Vad som gäller beträffande material som lagts upp olovligen på internet har EU-domstolen inte tagit ställning till än och definitionen av en begränsning som kan göra att ett kringgående når en ny publik är inte heller den självklar.

EU-domstolen har alltså uppställt krav på att den sekundära överföringen antingen ska genomföras med en ny teknik eller rikta sig till en ny publik för att tillhandahållandet av en länk till ett upphovsrättsligt skyddat verk på internet ska betraktas som ett intrång i upphovsmannens ensamrätt att överföra verket till allmänheten. Hur detta rekvisit exakt ska tolkas är inte helt självklart. Det finns däremot anledning att ifrågasätta EU-domstolens användning av kriteriet hittills eftersom det resulterar i att upphovsmannen måste skydda sitt verk bakom tekniska begränsningar för att åtnjuta ett vidare skydd. Upphovsmannens ensamrätt att överföra verket till allmänheten kan annars sägas vara förbrukat efter den ursprungliga överföringen har gjorts. En konsekvens som av vissa har ansetts strida mot InfoSoc-direktivet och internationella överenskommelser.

En del oklarheter kvarstår alltså och EU-domstolens bedömning kan delvis ifrågasättas, vilket gör att samtliga frågeställningar i uppsatsen inte kan få ett slutgiltigt svar. Uppsatsen kanske snarare har resulterat i att fler frågetecken och tankar väckts än vad läsaren hade vid start. Vidare behov finns därför av att klargöra hur länkning, som en betydelsefull funktion på internet, förhåller sig till upphovsmannens ensamrätt. Yttrande- och informationsfriheten och upphovsmannens behov av skydd är tre intressen som är av stor betydelse och alla måste därför iakttas vid bedömningen. Frågan är hur kommunikation i framtiden kan ske på internet utan att behöva inskränka på grundläggande upphovsrättsliga principer. Fram tills detta mer definitivt har tydliggjorts av EU-domstolen bör länkning på internet till upphovsrättsligt skyddade verk ske med viss försiktighet och eftertänksamhet.

Käll- och litteraturförteckning

Offentligt tryck

Förarbeten

Prop. 1981/82:152 *om skärpta åtgärder mot upphovsrättsintrång*. Stockholm: Justitiedepartementet.

Prop. 2004/05:110 *Upphovsrätten i informationssamhället – genomförande av direktiv 2001/29/EG, m.m* Stockholm: Justitiedepartementet.

SOU 1956:25 *Upphovsmannarätt till litterära och konstnärliga verk: Lagförslag av auktorrättskommittén*. Stockholm: Justitiedepartementet.

Nytt juridiskt arkiv, avdelning II

NJA II 1961 *Upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk. Rätt till fotografisk bild*

Lagstiftning

SFS 1960:726. *Lag om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk*. Stockholm: Justitiedepartementet.

SFS 1994:193. *Internationell upphovsrättsförordning*. Stockholm: Justitiedepartementet.

EU-direktiv

Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/29/EG av den 22 maj 2001 *om harmonisering av vissa aspekter av upphovsrätt och närstående rättigheter i informationssamhället*

Internationella överenskommelser

Bernkonventionen för skydd av litterära och konstnärliga verk (Av den 9 september 1886, senast ändrad den 24 juli 1971, i sin lydelse av den 28 september 1979)

WIPO fördraget om upphovsrätt (antaget i Geneve 20 december, 1996)

Litteratur

Adamsson m.fl., Upphovsrättslagen (1 jan. 2008, Zeteo), kommentaren till 2 §.

Adamsson m.fl., Upphovsrättslagen (1 jan. 2008, Zeteo), kommentaren till 45 §.

ALAI. *REPORT and OPINION on the making available and communication to the public in the internet environment – focus on linking techniques on the Internet.*

Executive Summary, 2013. Tillgänglig på:

<http://www.alai.org/assets/files/resolutions/making-available-right-report-opinion.pdf>

(Hämtad 2015-04-23).

ALAI. *OPINION Proposed to THE EXECUTIVE COMMITTEE and adopted at its meeting, 17 SEPTEMBER 2014 * on the criterion “New Public”, developed by the Court of Justice of the European Union (CJEU) , put in the context of making available and communication to the public.* Summary. 2014. Tillgänglig på:

<http://www.alai.org/en/assets/files/resolutions/2014-opinion-new-public.pdf> (Hämtad

2015-04-23).

Bernitz, Ulf., Karnell, Gunnar., Pehrson, Lars., Sandgren, Claes. *Immaterialrätt och otillbörlig konkurrens.* (13 uppl.). Stockholm: Jure, 2013.

Carlén-Wendels, Thomas. *Nätjuridik: Lag och Rätt på Internet* (3 uppl.). Stockholm: Norstedts juridik, 2000.

Forsman, Malin. *Internetpublicering och sociala medier.* (4 uppl.). Stockholm: Norstedts Juridik, 2011.

Gralla, Preston & Troller, Michael. *How the Internet Works* (8 uppl.). Indianapolis, IN: Que Pub, 2006.

Henriksson, Sten. "World Wide Web", i *Nationalencyklopedin*, Tillgänglig på: <http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/world-wide-web>, (Hämtad 2015-04.22).

Levin, Marianne. *Lärobok i immaterialrätt*. (10 uppl.). Stockholm: Norstedts juridik, 2011.

Lundgren, Jonatan. *Upphovsrätt och Internet*. Askim: Docendo, 2006.

Maunsbach, Ulf & Wennersten, Ulrika. *Grundläggande immaterialrätt*. (2 uppl.) Malmö: Gleerups utbildning, 2011.

Modéer, Kjell Å. "Bernkonventionen", i *Nationalencyklopedin*, Tillgänglig på: <http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/bernkonventionen> (Hämtad 2015-04.22).

Olsson, Henry. *Copyright Svensk och internationell upphovsrätt*. (6 uppl.) Stockholm: Nordstedts Juridik, 1998.

Olsson, Henry. *Copyright Svensk och internationell upphovsrätt*. (7 uppl.) Stockholm: Nordstedts Juridik, 2006.

Rindforth, Petter. *Ensamrätt på internet?: en handledning i konsten att skydda dina personliga och kommersiella ensamrätter i globala nätverk*. Hässelby: Pagegallery, 1998.

Rosen, Jan. *Unionsdomstolen på kollisionskurs med internationell upphovsrätt*. *NIR*, (nr 5, 2014), s.660-667.

Sundblad, Yngve. & Seipel, Peter. ”Internet”, i *Nationalencyklopedin*. Tillgänglig på: <http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/internet> (Hämtad 2015-04.22).

Svenska akademien. ”Internet”, i Svenska akademiens ordlista över svenska språket (13 uppl.), 2006. Tillgänglig på: http://www.svenskaakademien.se/svenska_sprak/svenska_akademiens_ordlista/saol_13_pa_natet/ordlista (Hämtad 2015-05-11).

Westman, Daniel. *Tekniska åtgärder - teknik, juridik och politik. NIR*, (nr 3, 2002), s.226-250.
http://www.juridicum.su.se/iri/docs/Tekniska_%C3%A5tg%C3%A4rder/s227-250.pdf (Hämtad 2015-05-11).

Westman, Daniel. *Länkning som upphovsrättslig överföring till allmänheten?*, *SvJT* (nr 9, 2012). s. 800-823.
http://www.juridicum.su.se/iri/docs/L%C3%A4nkning_som_upphovsr%C3%A4ttslig_%C3%B6verf%C3%B6ring_till_allm%C3%A4nheten/l%C3%A4nkning_SvJT.pdf (Hämtad 2015-05-11)

Elektroniska källor

Berners-Lee, Tim. *Links and Law*. | *w3.org*, 1997. Tillgänglig på: <http://www.w3.org/DesignIssues/LinkLaw.html> (Hämtad 2015-04-23).

Copyswede.se. *Detta är Copyswede* | *Copyswede*. Tillgänglig på: <http://www.copyswede.se/om-copyswede/detta-ar-copyswede/> (Hämtad 2015-04.22).

Curia.europa.eu. *Begäran om förhandsavgörande framställd av Bundesgerichtshof (Tyskland) den 25 juni 2013 – BestWater International GmbH mot Michael Mebes, Stefan Potsch (Mål C-348/13)*, 2013. Tillgänglig på: <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=143224&pageIndex=0&doclang=SV&mode=req&dir=&occ=first&part=1&cid=244782> (Hämtad 2015-04.22).

Hogstodomstolen.se. *Högsta domstolen - Begäran om förhandsavgörande*, 2015.

Tillgänglig på: <http://www.hogstodomstolen.se/Avgoranden/Begaran-om-forhandsavgorande/> (Hämtad 2015-04-23).

Regeringen.se. *Sverige tillträder WIPO-fördrag inom upphovsrätten*, 2009.

Tillgänglig på: <http://www.regeringen.se/sb/d/12410/a/137010> (Hämtad 2015-04-23).

Sandart.se. *EU-domstolens mål C-348/13; BestWater International ./. Mebes m.fl.*, 2014. Tillgänglig på:

<http://www.sandart.se/source.php/1583781/Sammanfattning%20BestWater%202014-11-10.pdf> (Hämtad 2015-04-23).

Schuetze, Benjamin. *Bestwater: CJEU embeds decision on framed content in order* | *Kluwer Copyright Blog*. Kluwercopyrightblog.com, 2014. Tillgänglig på:

<http://kluwercopyrightblog.com/2014/11/03/bestwater-cjeu-embeds-decision-on-framed-content-in-order/> (Hämtad 2015-04-23).

Stim.se, *Om Stim* | *Stim.se*. Tillgänglig på: <https://www.stim.se/sv/om-stim-0> (Hämtad 2015-04.22).

Van der Sar, Ernesto. *Embedding Is Not Copyright Infringement, EU Court Rules* |

TorrentFreak. TorrentFreak, 2014. Tillgänglig på: <http://torrentfreak.com/embedding-copyright-infringement-eu-court-rules-141025/> (Hämtad 2015-04.22).

Wipo.int. *WIPO-Administered Treaties*. Tillgänglig på:

http://www.wipo.int/treaties/en/ShowResults.jsp?treaty_id=15 (Hämtad 2015-04.22).

Rättsfallsförteckning

Högsta domstolen

NJA 1995 s.256

NJA 2000 s. 292 ("MP3-målet")

Protokoll HD 2013-05-15 i mål B 3510-11 Aktilaga 17

Hovrätterna

Svea hovrätt 2012-09-18 i mål T 5923-10 Aktilaga 70

Protokoll Svea hovrätt 2014-08-26 i mål T 5923-10 Aktilaga 96

Tingsrätterna

Stockholms tingsrätt 2010-06-11 i mål T 7263-07

EU-domstolen

C-52/07 Kanal 5 Ltd and TV 4 AB v Föreningen Svenska Tonsättares Internationella Musikbyrå (STIM) upa. (domstolens dom den 11 december 2008.

C-466/12 Nils Svensson m.fl. mot Retriever Sverige AB. (domstolens dom den 13 februari 2014). ("Svensson")

C-348/13 BestWater International GmbH mot Michael Mebes och Stefan Potech. (domstolens dom den 21 oktober 2014) ("BestWater")

C-279/13 C More Entertainment AB mot Linus Sandberg (domstolens dom den 26 mars 2015) ("C-more")

Norge

Høyesteretts dom den 27 januari 2005, HR-200500133-A, sak nr. 2004/822 ("Napster-no")

Tyskland

Bundesgerichtshofs dom den 17 juli 2003, I ZR 259/00 ("Paperboy")